

**QUICKSCAN
ROTTERDAMSE
JONGEREN IN HUN
VRIJE TIJD**

drs. C. de Vries & drs M. Bik

Centrum voor Onderzoek en Statistiek (COS)
december 2006

In opdracht van de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRvKC) en
de dienst Jeugd Onderwijs en Samenleving (JOS), gemeente Rotterdam

© Centrum voor Onderzoek en Statistiek (COS)

Auteurs: drs. C. de Vries & drs. M. Bik

Project: 06-2575

Prijs: € 10,=

Adres: Goudsesingel 78, 3011 KD Rotterdam
Postbus 21323, 3001 AH Rotterdam

Telefoon: (010) 489 95 00

Telefax: (010) 489 95 01

E-mail: info@cos.rotterdam.nl

Website: www.cos.rotterdam.nl

INHOUD

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding voor dit rapport	5
1.2	Vraagstelling	5
1.3	Leeswijzer en gebruikte terminologie	6
	Samenvatting en conclusies	7
2	Tijdsbesteding en bezigheden algemeen	13
2.1	Verplichte bezigheden en vrije tijd	13
2.2	Bezigheden in het algemeen	14
2.3	Hobby's	15
2.4	Beschikken over recreatiegoederen	18
2.5	Vrije tijd doorbrengen met anderen en alleen	19
2.6	Mediagebruik: televisie en radio	21
2.7	Mediagebruik: kranten, internet en stadstekst	22
2.8	Samenvatting	23
3	Cultuurdeelname	25
3.1	Bezoek aan culturele voorstellingen	25
3.2	Bezoek aan cultureel erfgoed	27
3.3	Gebruik van culturele uitleeninstellingen	28
3.4	Festivalbezoek	29
3.5	Bezoek aan feesten in eigen kring met live optredens	31
3.6	Zelf kunstzinnig bezig zijn	32
3.7	De Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR)	34
3.8	Samenvatting	36
4	Uitgaan	37
4.1	Recreatief bezoek aan Rotterdam	37
4.2	Geld uitgeven aan leuke, niet noodzakelijke dingen	37
4.3	Bezoek aan horeca	38
4.4	Bezoek aan buurtvoorzieningen	39
4.5	Samenvatting	39
5	Sport	41
5.1	Frequentie van sportdeelname	41
5.2	Meest beoefende sporten	42
5.3	Samenvatting	43
6	Vrijwilligerswerk	45

7	Waardering voor Rotterdam	47
7.1	Veel te beleven in Rotterdam?	47
7.2	Trots op Rotterdam?	47
7.3	Hoe Rotterdam aantrekkelijker maken?	48
7.4	Bezoek aan voorzieningen en waardering daarvan	48
7.5	Samenvatting	50
8	Deelname aan verschillende activiteiten in combinatie	51
8.1	Inleiding: deelname aan vier soorten activiteiten	51
8.2	De relatie tussen cultuurdeelname en andere activiteiten	52
8.3	Samenvatting	53

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor dit rapport

De Rotterdamse jongeren mogen zich in een grote belangstelling verheugen. Het jaar 2009 is ook uitgeroepen tot het Rotterdamse jongerenjaar. De samenstelling van de Rotterdamse jongeren verandert snel en daarmee verandert wellicht ook hun vrijetijdsbesteding. Maar wat is hun (huidige) vrijetijdsbesteding eigenlijk?

Een aantal culturele instellingen heeft de wens uitgesproken, hier nader onderzoek naar te laten doen. De meest recente Vrijetijdsomnibus (VTO 2005) van het COS biedt hiertoe veel mogelijkheden door de ophoging van het aantal jongeren. De dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving (JOS) is ook zeer geïnteresseerd in informatie over jongeren.

Een andere belangstellende voor deze informatie is de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRvK&C). Dit mede in het kader van de Kunstensectordag die de Raad organiseerde op 4 december 2006.

1.2 Vraagstelling en gebruik rapport

Gevraagd is een beschrijving te geven van het vrijetijdsgedrag van jongeren in Rotterdam, vergeleken met dat van oudere Rotterdammers. Onder 'jongeren' wordt de leeftijdsgroep van 13 tot en met 25 jaar verstaan, onder 'ouderen' de Rotterdammers vanaf 26 jaar.

Ook moeten de jongeren onderling worden vergeleken, op basis van leeftijd, geslacht, etnische achtergrond en voornaamste tijdsbesteding (zijnde schoolgaand uitgesplitst naar niveaus, werkend of geen van beide). De verschillende onderwerpen die aan bod komen zijn:

- Tijdsbesteding in het algemeen
- Cultuurdeelname
- Uitgaan
- Sporten
- Vrijwilligerswerk
- Waardering voor Rotterdam

Dit rapport betreft een *quick scan*. Dat betekent dat niet al te diepgravend geanalyseerd wordt; het aantal onderwerpen dat de revue passeert is daarvoor ook te groot. De hoofdlijnen worden beschreven: hoe verhouden de jongeren zich tot de ouderen en wat zijn opvallende verschillen tussen groepen jongeren? De komende jaren kan het rapport ook gebruikt worden om op terug te vallen bij vragen over Rotterdamse jongeren en hun vrije tijdsgedrag. Ook kan het als een nulmeting worden gezien, tenminste als ook in de toekomst de onderhavige vragen aan zoveel Rotterdamse jongeren gesteld blijven worden.

Er zijn vele mogelijkheden om alsnog dieper in te gaan op het gedrag van specifieke groepen jongeren, zeker nu er een uitgebreidere steekproef is getrokken met extra veel Rotterdamse jongeren. Op verzoek voert het COS dit onderzoek graag uit.

1.3 Leeswijzer en gebruikte terminologie

De volgende zes hoofdstukken gaan in op de hierboven genoemde zes onderwerpen. Vervolgens wordt in hoofdstuk acht een combinatie van een aantal onderwerpen gepresenteerd om de verschillende vormen van participatie te meten en met elkaar in verband te brengen.

Waar in tabellen van dit rapport onderscheid wordt gemaakt naar het onderwijsniveau van jongeren, gaat het om het onderwijs waarmee zij nog *bezig zijn* . In andere rapportages wordt vaak de *hoogst voltooide* opleiding als onderscheidend kenmerk gebruikt, maar onder de jongeren blijkt juist de onderwijssoort *waarmee men bezig is* een goed onderscheidend kenmerk. Immers: zowel een leerling in het VMBO als een leerling in het VWO hebben beiden als hoogst voltooide opleiding het basisonderwijs. Toch zijn er tussen deze twee soms behoorlijke verschillen in besteding van vrije tijd, deelname aan cultuuruitingen, et cetera. Het rijtje met onderwijsniveaus in de tabellen wordt gecompleteerd door de jongeren die als voornaamste bezigheid niet meer schoolgaan, maar betaald werk hebben en tenslotte de restcategorie van jongeren die geen van beide doen, aangeduid als “overig”.

Onder ‘jongeren’ wordt in dit onderzoek de groep van 13 tot en met 25 jaar verstaan. Deze groep valt weer uiteen in de jongeren in de leeftijd van het voortgezet onderwijs (VO-jongeren, 13-17 jaar), en de groep na het voortgezet onderwijs (van 18 tot en met 25 jaar). Hier en daar wordt gemakshalve gesproken over *ouderen*, waarmee in dit rapport zonder uitzondering wordt bedoeld: niet-jongeren, ofwel: 26-plussers.

Samenvatting

De nu volgende samenvatting is samengesteld uit de kleinere samenvattingen die aan het einde van elk hoofdstuk zijn opgenomen, waarbij de invalshoek thematisch is. De tekst onder het laatste kopje in deze samenvatting is extra toegevoegd. Daar is de invalshoek anders: bij de verschillende groepen jongeren worden die thema's belicht waarin zij zich onderscheiden van andere jongeren.

Tijdsbesteding in het algemeen

Dat jongeren minder dan ouderen hun tijd besteden aan betaald werk en huishouden/verzorging zal niet veel verbazing wekken. Evenmin dat zij meer tijd kwijt zijn aan school en studie dan ouderen. Interessant is dat al met al de hoeveelheid "echte" vrije tijd van jongeren gemiddeld genomen vrijwel hetzelfde is als van ouderen: zo'n drie uur per dag, ruim twintig uur per week.

In die vrije tijd wordt van alles gedaan. De meeste tijd gaat zitten in TV kijken, daarna volgen computeren en huiswerk maken (maar daarbij moet worden opgemerkt dat "de jeugd van tegenwoordig" deze drie zaken veelal gelijktijdig schijnt te doen). Hobby's die door veel jongeren worden beoefend zijn: computeren, creatieve en sportieve hobby's. Jongeren zijn minder dan ouderen te porren voor verzorgende hobby's zoals klussen, tuinieren et cetera en voor handvaardigheid, handwerken en dergelijke. Ook zijn er relatief weinig jongeren die regelmatig een boek lezen voor hun plezier.

De vrije tijd wordt door jongeren veel meer dan door ouderen besteed in het gezelschap van vrienden, en minder met gezins- of familieleden. Niet-westerse jongeren zijn meer in gezelschap van familie dan westerse jongeren. Een kwart van de Rotterdamse jongeren vindt dat hij of zij veel vrije tijd alleen doorbrengt.

Bijna alle Rotterdammers, jong en oud, kijken wel eens naar de televisie. Radio luisteren doen jongeren wat minder dan ouderen. Ook lokale radio en TV is bij de jongeren iets minder populair dan bij ouderen. Jongeren maken minder gebruik van de "gedrukte media" dan ouderen, maar maken juist relatief veel gebruik van internet en stadstekst (teletekst op lokale televisie).

Cultuurdeelname

De Rotterdamse jongeren zijn over het algemeen cultureel actiever dan hun oudere stadsgenoten. Een bezoek brengen aan een culturele voorstelling doen negen van de tien jongeren, terwijl dat door nog geen driekwart van de oudere Rotterdammers wordt gedaan. Dat verschil is vooral maar zeker niet uitsluitend te zien bij het filmbezoek (respectievelijk 83 en 50 procent). Ook dance- of houseparty's, harmonie/fanfare/brass, toneelvoorstellingen en popconcerten zijn onder de Rotterdamse jongeren populairder dan onder hun oudere stadsgenoten. Schoolgaanden op het niveau van HAVO of hoger zijn wat meer geneigd tot het bezoeken van culturele voorstellingen en jongeren die niet studeren en niet werken wat minder.

De jongeren in de VO-leeftijd (13-17 jaar) zullen (deels) meer aan cultuurparticipatie doen, doordat zij nog met hun ouders meegaan en doordat ze door school worden gestimuleerd (denk aan de 'brede school', de CKV-bonnen).

Het bezoek aan cultureel erfgoed zoals musea en bezienswaardige gebouwen, stadsdelen of dorpen, ligt onder Rotterdamse jongeren iets lager dan onder de oudere Rotterdammers, maar de verschillen zijn klein. Vergeleken met de oudere Rotterdammers blinken de jongeren uit in het gebruik van bibliotheek en videotheek. Vooral de VO-jongeren, de niet-westerse jongeren en de scholieren in een wat hoger type onderwijs zijn vaak bibliotheekgebruikers.

Driekwart van de jongeren heeft in 2005 een of meerdere Rotterdamse festivals bezocht. Het meest hebben zij het Zomercarnaval bezocht, dat geldt vooral voor de niet-westerse jongeren. Verder blijkt dat de jongeren van 18 jaar en ouder en (daarmee samenhangend) de scholieren/studenten aan MBO, HBO en WO veel naar festivals gaan. Sommige festivals hebben een sterke etnisch-culturele inslag. Het Dunyafestival is door bijna de helft van de niet-westerse jongeren bezocht en door ongeveer een op de acht westerse jongeren. Het Zomercarnaval is bezocht door meer dan de helft van de niet-westerse Rotterdamse jongeren. Onder jonge Antillianen, Surinamers en Kaapverdianen ligt dit aandeel zelfs op zestig, zeventig procent.

Ongeveer tweederde van de jongeren bezoekt wel eens feesten met live optredens. Dat is bijna twee maal zo veel als onder de oudere Rotterdammers. Vooral feesten met live muziek of met optredens van een dj of vj zijn populair. Jongeren met een niet-westerse achtergrond zijn bij dat laatste wat minder te vinden, maar komen juist vaker op feesten met live muziek, dans en/of toneel.

De helft van de jongeren is zelf wel eens kunstzinnig bezig. Onder de oudere Rotterdammers ligt dat aandeel nog niet op eenderde. De VO-jongeren spannen de kroon, met nogal wat tekenaars/schilders, zangers, muzikanten en schrijvers. Ook bij scholieren in HAVO of VWO is tekenen/schilderen, zingen en muziek maken populair.

Uitgaan

Bijna alle Rotterdamse jongeren brachten in de zomermaanden van 2005 wel eens een "recreatief bezoek" aan hun eigen stad. Dat bezoek duurde gemiddeld ruim vier uur en er werd per jongere zo'n 60 Euro uitgegeven. Daarmee verblijven jongeren per keer iets langer in de stad dan ouderen en geven ze ongeveer evenveel geld uit. Ook buiten dit stadsbezoek om doen de jongeren niet onder voor de ouderen als het gaat om uitgaven aan niet noodzakelijke, leuke dingen. Jongeren van 18 jaar en ouder en jongens geven relatief veel uit, hoewel meisjes uitblinken in fun shoppen. Horeca wordt door jongeren meer bezocht dan door ouderen. Vooral fast food restaurants, snack bars, shoarmazaken en dergelijke en discotheken zijn populair. Ook komen jongeren meer dan ouderen wel eens in de bibliotheek en het zwembad.

Sporten

De meeste jongeren (zo'n driekwart) doen aan sport. Onder de oudere Rotterdammers is dat een kleiner aandeel. Daarnaast sporten jongeren (als ze sporten) meer keren per maand dan sportende ouderen. Zowel bij de jongere als bij de oudere Rotterdammers is fitness de meest beoefende sport. Verder staan hardlopen en zwemmen bij jong en oud in de top drie. Veldvoetbal staat bij jongeren op een vierde plek, terwijl dit bij ouderen in het geheel niet in de top tien voorkomt.

Voor de jongeren geldt: hoe hoger het opleidingsniveau waarmee men bezig is, des te groter de sportdeelname. Verder sporten jongens meer en fanatieker dan meisjes en blijft de sportdeelname van niet-westerse jongeren wat achter bij die van de jongeren met een westerse achtergrond.

Vrijwilligerswerk

De deelname van jongeren aan onbetaalde werkzaamheden verschilt niet zo veel van die van ouderen. Jongeren doen iets minder aan informele hulp buiten vrijwilligersorganisaties om en minstens net zo veel aan vrijwilligerswerk in georganiseerd verband. Jongeren besteden gemiddeld ongeveer een uur en twintig minuten aan deze onbetaalde werkzaamheden, iets minder dan de ouderen.

Waardering voor Rotterdam

Ruim een kwart van de jongeren is niet zo tevreden over hoeveel er te beleven is in hun stad, onder de oudere Rotterdammers ligt dat wat lager. Bij de westerse jongeren en de scholieren in een hoger type onderwijs is de tevredenheid wat groter. Niettemin zeggen bijna alle jongeren trots of een beetje trots te zijn op Rotterdam. Als de jongeren een miljoen Euro zouden hebben om de stad aantrekkelijker te maken, zou bijna een op de drie dat doen door het financieren van "kleine leuke dingen in de stad". Een op de vijf zou de stad fysiek aantrekkelijker willen maken, door bijvoorbeeld mooie verlichting. Hierin verschillen de jongeren niet zo veel van de ouderen. Waarin ze wel verschillen is de waarde die ze toekennen aan uitgaan, dansen en feesten. Ongeveer een op de vijf jongeren zou meer uitgaans- en dansgelegenheden willen realiseren in de stad en ook een Oud en Nieuw feest bij de Erasmusbrug zou volgens heel wat jongeren de stad aantrekkelijker maken. Een groot verschil is te zien bij het aandeel jongeren dat kiest voor het realiseren van "een multicultureel centrum; een podium voor niet-westerse cultuur en cultuuruitingen": ongeveer een kwart van de niet-westerse jongeren kiest daarvoor, tegen vijf procent van de westerse jongeren. Die laatste kiest vaker voor een bijdrage aan een topsportcentrum.

De relatie tussen deelname aan verschillende soorten activiteiten

In hoofdstuk acht wordt de deelname aan vier soorten activiteiten volgens een andere methode geanalyseerd dan in de rest van dit rapport. De vier activiteiten zijn cultuurdeelname, uitgaan, maatschappelijke participatie en beweging. Waar het hier om gaat is niet de mate van deelname, maar de kenmerken die daarop van invloed zijn.

Er wordt ingezoomd op de verklarende factoren voor cultuurdeelname. Geconstateerd wordt dat persoonskenmerken wel invloed hebben op de kans dat een jongere deelneemt aan cultuur, maar dat het al dan niet deelnemen aan andere activiteiten meer verklaringskracht heeft. Het sterkste verband is dat tussen cultuurdeelname en uitgaan: een jongere die wel eens uitgaat heeft veel meer kans om ook iets aan cultuur te doen dan een jongere die (vrijwel) niet uitgaat. (Andersom geldt dat verband trouwens ook) Uit deze analyse blijkt ook dat jongeren die deelnemen aan cultuuruitingen ook meer doen aan maatschappelijk participatie en beweging.

“De Rotterdamse jongere” bestaat niet

In elk van de thematische hoofdstukken worden groepen jongeren met elkaar vergeleken. Hieronder worden nu eens niet per thema maar juist per groep enkele opvallende verschillen tussen jongeren gerecapituleerd. De ene jongere is tenslotte de andere niet.

VO-jongeren doen meer dan jongeren van 18 jaar en ouder aan sport, aan creatieve hobby's en aan gamen met een spelcomputer. Deze jongere groep bezoekt ook meer het museum en de bibliotheek (beide wellicht mede vanwege school) en doet veel meer dan de jongeren van 18 jaar en ouder zelf aan kunstzinnige activiteiten. De oudere groep gaat wat meer en langer uit in Rotterdam en geeft dan ook meer geld uit dan de groep VO-jongeren.

Meisjes doen meer dan jongens aan creatieve hobby's en lezen. Jongens doen meer dan meisjes aan sport en “gamen” (spelcomputer). Met name niet-westerse meisjes sporten weinig. Meisjes brengen wat meer vrije tijd door met familie, terwijl jongens wat meer in gezelschap van hun vrienden zijn. Meisjes gaan meer dan jongens naar musicals en naar voorstellingen van ballet of dans. Jongens gaan iets meer naar de film. Wat betreft de eigen kunstzinnige activiteiten: meisjes doen meer aan beeldhouwen/boetseren/sieraden maken et cetera, aan toneel/dans en aan zingen. Jongens doen juist meer aan muziek maken, vooral als dat op de computer gedaan wordt en aan het ontwerpen van websites. Jongens geven meer geld uit aan leuke, niet noodzakelijke dingen dan meisjes; dat verschil is het duidelijkst bij de uitgaven aan horeca, uitgaan en sporten.

Niet-westerse jongeren doen minder dan hun westerse leeftijdsgenoten aan verzorgende hobby's zoals klussen of het zorgen voor tuin, planten of dieren. Ook wordt door niet-westerse jongeren wat minder gelezen voor het plezier. Westerse jongeren brengen meer tijd door met vrienden, niet-westerse jongeren zijn meer te vinden bij hun familie. Bij niet-westerse jongeren zijn lokale zenders op televisie en radio populairder dan bij hun westerse leeftijdsgenoten. Op één genre na worden alle soorten culturele voorstellingen meer bezocht door westerse dan door niet-westerse jongeren. Dat is met name duidelijk bij cabaret, musical, popconcerten en film. Bij niet-westerse jongeren zijn uitvoeringen in het genre harmonie/fanfare/brassband populairder dan bij westerse jongeren, vooral bij Surinaamse en Antilliaanse jongeren. Allerlei vormen van cultureel erfgoed worden meer bezocht door westerse jongeren, terwijl de bibliotheek door de niet-westerse jongeren meer wordt gebruikt. Het Dunyafestival wordt veel meer bezocht door niet-westerse jongeren dan door westerse jongeren. Dat geldt ook voor het Zomercarnaval, en dan met name bij Antillianen, Surinamers en Kaapverdianen. De westerse jongeren bezoeken juist meer de Wereldhavendagen en de FFWD Danceparade. Feesten in eigen kring met live voorstellingen worden door niet-westerse jongeren relatief veel bezocht, met name die met dansvoorstellingen. Niet-westerse jongeren doen relatief veel aan muziek maken op de computer. Westerse jongeren geven meer geld uit aan horeca en uitgaan, niet-westerse jongeren besteden meer aan fun shoppen. Niet-westerse jongeren doen minder aan sport en als zij sporten doen ze dat minder frequent dan westerse sportende jongeren.

Scholieren op het VMBO of lager doen niet veel aan verzorgende hobby's en meer dan andere jongeren aan vissen. Ze brengen nogal wat tijd door met vrienden, maar zijn in hun vrije tijd ook vrij vaak alleen. Veel culturele voorstellingen worden door hen niet bezocht, maar de film bezoeken ze wel veel. Cultureel erfgoed is niet echt voor hen weggelegd. Ze bezoeken weinig feesten met live voorstellingen en geven veel geld uit aan leuke, niet noodzakelijke dingen.

MBO-ers doen nogal veel aan handvaardigheid zoals handwerken en modelbouw. Ze zijn meer dan andere jongeren bij hun familie en bij hun vrienden en kijken vrij veel TV. Ze bezoeken vrij veel uitvoeringen van harmonie/fanfare/brassbands en dance-/houseparty's en vrij weinig cabaret en musicals. Cultureel erfgoed is bij hen niet populair, in tegenstelling tot veel festivals, waaronder het Dunya Festival, het Zomercarnaval en de Wereldhavendagen. Feesten in eigen kring met live voorstellingen worden ook veel door MBO-ers bezocht. Ze zijn meer dan andere jongeren kunstzinnig bezig, onder andere door muziek te maken op de computer.

Leerlingen in het HAVO/VWO doen het meest van alle jongeren aan computeren (niet voor het werk, wellicht wel voor school) en doen bovendien veel aan creatieve hobby's, sport en boeken lezen voor het plezier. Ze zijn vaak in het gezelschap van vrienden. Ze bezoeken vrij veel culturele voorstellingen en cultureel erfgoed, en ook de bibliotheek wordt veel door hen gebruikt. Ook zijn vrij veel van hen zelf kunstzinnig actief, meer dan andere jongeren in tekenen, zingen, toneel/dans en websites ontwerpen. HAVO/VWO-leerlingen smijten niet met geld: behalve aan sport besteden ze aan allerlei leuke, niet noodzakelijke dingen minder geld dan andere jongeren. De sportende HAVO/VWO-ers zijn de fanatiekste sporters onder de jongeren.

Studenten in het HBO/WO doen meer dan andere jongeren aan huiselijke hobby's als puzzelen, spelletjes, verzamelen en aan computeren en boeken lezen voor het plezier. Ze kijken vrij weinig TV. Meer dan alle andere jongeren bezoeken ze culturele voorstellingen, vooral duidelijk bij de genres cabaret, popconcerten en film. Ook cultureel erfgoed en de bibliotheek worden door hen veel bezocht. Het Internationaal Filmfestival wordt door hen veel bezocht, evenals feesten met live optredens. Ze bespelen meer dan andere jongeren een instrument. Onder de studenten in het hoger onderwijs zijn weinig jongeren te vinden die niet sporten.

De jongeren die als voornaamste bezigheid een betaalde baan hebben, zijn uiteraard gemiddeld wat ouder dan de jongeren die nog op school zitten. Deze werkende jongeren vinden veelal dat ze minder vrije tijd hebben dan een jaar of vijf geleden. Ze doen vrij weinig aan handvaardigheid zoals handwerken en modelbouw en creatieve hobby's. Ze gaan vrij veel naar popconcerten en weinig naar musea. De bibliotheek gebruiken ze niet veel. Werkende jongeren geven veel geld uit (en hebben wellicht ook meer om uit te geven) dan andere jongeren aan leuke, niet noodzakelijke dingen. Onder hen zijn iets meer sporters te vinden dan onder de andere jongeren.

2 Tijdsbesteding en bezigheden algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de tijdsbesteding van Rotterdamse jongeren, vergeleken met de rest van de Rotterdammers. Allereerst wordt het tijdsbeslag van "verplichte" bezigheden en van vrije tijd besproken. Vervolgens komen aan bod: bezigheden in het algemeen, hobby's, het al dan niet beschikken over diverse recreatiegoederen, de vraag in wiens gezelschap vrije tijd wordt doorgebracht en het mediagebruik

2.1 Verplichte bezigheden en vrije tijd

De Rotterdammer heeft gemiddeld genomen 21 uur vrije tijd per week, drie uur per dag dus. Even veel uren besteedt de Rotterdammer gemiddeld aan betaald werk, en verder gaat er gemiddeld per week vijf uur in studie zitten en dertien uur in huishoudelijk werk en verzorging. Het zal niemand verbazen dat de Rotterdamse jongeren heel wat meer uren aan school of studie besteden en duidelijk minder aan betaald werk en het huishouden of verzorging van huisgenoten. Het aantal uren vrije tijd is voor de jongeren en de ouderen nagenoeg gelijk. Het gaat hier overigens om een zeer subjectief gegeven: de respondent maakte zelf een inschatting van het aantal uren en bovendien: welke tijd men als "echte vrije tijd" beschouwt, is uiteraard een persoonlijke zaak.

Tabel 2.1 Gemiddelde tijdsbesteding in uren per week aan verplichte zaken en vrije tijd door Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers

	Betaald werk	Studie, cursus, opleiding	Huishoudelijk werk, verzorging	'echte' vrije tijd
13 t/m 25 jaar	14	20	6	20
26 t/m 75 jaar	23	2	15	21
Totaal	21	5	13	21

Onder de jongeren kan onderscheid worden gemaakt naar verdere achtergrondkenmerken. Onderstaande tabel laat zien dat de VO-jongeren duidelijk meer tijd besteden aan school of studie dan de jongeren van 18 jaar en ouder. Die laatste groep werkt duidelijk meer, besteedt iets meer tijd aan huishouden en verzorging en heeft iets minder vrije tijd.

Tabel 2.2 Gemiddelde tijdsbesteding in uren per week aan verplichte zaken en vrije tijd door Rotterdamse jongeren naar leeftijdsgroep

	Betaald werk	Studie, cursus, opleiding	Huishoudelijk werk, verzorging	'echte' vrije tijd
VO-jongeren	4	28	4	23
18 t/m 25 jaar	19	15	7	19
Alle jongeren	14	20	6	20

Verder blijkt dat meisjes wat meer tijd besteden aan huishouden of verzorging van huisgenoten dan jongens en dat jongeren met een westerse achtergrond wat meer uren per week besteden

aan betaald werk dan hun niet-westerse leeftijdsgenoten. De hoeveelheid vrije tijd per week ligt bij alle groepen jongeren om en nabij de twintig uur.

De meeste jongeren vinden dat zij er wat dat betreft op achteruitgegaan zijn. Voor de Rotterdamse 26-plussers geldt dat een stuk minder.

Tabel 2.3 Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat meer, even veel en minder vrije tijd zegt te hebben dan vijf jaar geleden

	Meer	Even veel	Minder	Totaal
13 t/m 25	13	13	74	100
26 en ouder	26	34	40	100
Alle leeftijden	24	30	47	100

Binnen de groep jongeren zijn de verschillen erg klein. Van de werkende jongeren zegt een nog iets grotere meerderheid (80%) dat ze tegenwoordig minder vrije tijd hebben dan voorheen. Wellicht dat het tijdsbeslag van studie en werk groter is geworden met het stijgen van de leeftijd.

2.2 Bezigheden in het algemeen

Alleen aan jongeren tot en met 23 jaar is gevraagd aan welke bezigheden zij zoal hun tijd besteden en hoeveel uren per week dan wel. Zij konden kiezen uit een voorgeformuleerd lijstje met bezigheden. Hier is dus geen vergelijking mogelijk met de oudere Rotterdammers. Anders dan bij de andere onderwerpen, zijn de oudste jongeren hier 23 jaar. (Behoudens een enkele uitzondering die dan vermeld wordt, geldt in dit rapport voor "jongeren" 25 jaar als bovengrens). De volgende tabel laat zien hoe de verschillende groepen jongeren zich onderscheiden in hun tijdsbesteding. Het gaat om bezigheden thuis of in de vrije tijd elders en dus niet om de uren die worden doorgebracht op school of op het werk.

De verschillen zijn meestal erg klein. Leeftijd, geslacht en het onderscheid tussen een westerse en een niet-westerse achtergrond hebben geen invloed op het gemiddelde van acht uren per week dat Rotterdamse jongeren besteden aan hun huiswerk. Wel heeft het onderwijsniveau daarop een duidelijke invloed: hoe hoger dat niveau, des te meer tijd kost het huiswerk. Het verschil in tijdsbesteding aan bijbaantjes tussen jongeren van een laag en van een hoog onderwijsniveau is waarschijnlijk voor een groot deel terug te voeren op het verschil tussen de VO-jongeren en de jongeren van 18 jaar en ouder.

Rotterdamse jongeren besteden gemiddeld vijf uur per week aan het helpen in het huishouden, meisjes besteden hier iets meer tijd aan dan jongens en jongeren van 18 jaar en ouder iets meer dan VO-jongeren. Ook de jongeren die niet werken of studeren (in de tabel "overig" genoemd) besteden hieraan iets meer tijd dan de gemiddelde Rotterdamse jongere. Het gemiddelde van twaalf uur per week TV kijken verschilt vrijwel niet tussen de groepen jongeren. (Overigens wordt verderop in deze rapportage teruggekomen op mediagebruik en blijkt voor jongeren het aantal uren TV kijken wat hoger uit te vallen.) Buiten rondhangen wordt relatief veel gedaan door VO-jongeren en door de jongeren met een niet-westerse achtergrond. Jon-

geren die als voornaamste dagelijkse bezigheid een betaalde baan hebben, doen dat nauwelijks. Wat betreft de andere genoemde bezigheden zijn de verschillen tussen de groepen jongeren steeds erg klein.

Tabel 2.4 Gemiddeld aantal uren per week dat jongeren besteden aan diverse bezigheden, naar diverse kenmerken

	Huiswerk/ studie	Bijbaan	Helpen in het huishouden	TV/ DVD/ video kijken	Rondhangen op straat, bij school of winkelcentrum	Sporten	Funshoppen	Computeren	Knutselen, tekenen, lezen e.d.	Uitgaan
Totaal 13 t/m 23 jarigen	8	4	5	12	4	4	4	9	3	5
VO-jongeren	8	3	4	12	5	5	4	10	3	4
18 t/m 23	8	5	6	12	2	4	4	8	3	6
man	8	4	4	12	4	6	3	10	2	5
vrouw	8	4	6	12	3	3	5	8	3	5
westers	8	4	5	12	2	5	4	9	3	5
niet-westers	8	4	6	12	5	4	5	9	3	4
VMBO of lager	5	2	5	12	4	4	4	10	3	5
MBO	7	4	5	11	5	4	5	9	3	5
HAVO, VWO	10	4	5	11	4	5	5	9	3	4
HBO, WO	13	6	5	12	3	5	3	9	3	5
betaald werk	3	6	6	12	1	4	4	7	2	6
overig	5	3	8	13	5	3	5	8	3	5

2.3 Hobby's

De hobby's van oudere Rotterdammers zijn niet altijd die van Rotterdamse jongeren, zo is te zien in de volgende tabel. De tabel vermeldt het percentage onder de jongere en de oudere Rotterdammers dat wel eens tijd besteedt aan de genoemde hobby's.

Aan verzorgende hobby's besteedt ongeveer de helft van de Rotterdamse jongeren wel eens tijd, voor de oudere Rotterdammers ligt dat aandeel boven de tweederde. Huiselijke hobby's worden onder zowel jongere als oudere Rotterdammers door ongeveer de helft van de onderzochten beoefend. Computeren wordt door een overgrote meerderheid van de jongeren als hobby gezien, terwijl dit aandeel onder de oudere Rotterdammers op zestig procent ligt. Verder zijn jongeren meer dan ouderen creatief of sportief bezig.

Ook wat betreft het gemiddelde aantal uren dat men per week aan deze hobby's besteedt (niet te zien in de tabel) verschillen de jongeren van de ouderen. Zo ligt de tijd, besteed aan computeren, onder jongeren een stuk hoger dan onder ouderen. Dat geldt ook voor de creatieve en sportieve hobby's, terwijl de tijd besteed aan verzorgende hobby's en vissen onder oudere Rotterdammers juist hoger ligt dan bij hun jonge stadsgenoten.

Tabel 2.5 *Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat wel eens tijd besteedt aan genoemde hobby's*

	Verzorgende hobby's : klussen in en aan huis, tuinieren, verzorgen van planten en dieren	Huiselijke hobby's en gezelschapsspelen als puzzelen, spelletjes doen, kaarten, verzamelen	Computeren (niet voor het werk)	Handvaardigheid als knutselen, kleeding maken, breien, handwerken, modelbouw	Creatieve en kunstzinnige activiteiten als tekenen, schilderen, zingen, muziekinstrument bespelen, dans/ballet, toneelspelen	Activiteiten rondom huis zoals hond uitlaten, ommetje maken, met de kinderen spelen, rondhangen bij huis	Sportieve activiteiten thuis zoals fitness, gymnastiek	Vissen
13 t/m 25	52	52	85	16	35	56	45	3
26 en ouder	69	46	60	21	18	53	27	4
Alle leeftijden	66	47	65	20	22	54	31	4

De verschillen tussen de jongeren onderling zijn te zien in de volgende tabel, waar het opnieuw gaat om het percentage dat wel eens tijd besteedt aan genoemde hobby's.

De VO-jongeren doen wat meer aan de meeste genoemde hobby's dan de jongeren van 18 jaar en ouder, wat het duidelijkste blijkt bij de creatieve en kunstzinnige activiteiten. Aan verzorgende hobby's zoals klussen of de zorg voor tuin, planten of dieren doen de jongeren van 18 jaar en ouder wel wat meer dan de VO-jongeren. Meisjes doen meer dan jongens aan creatieve activiteiten, handvaardigheid, verzorgende hobby's en "activiteiten rondom het huis". Sportieve hobby's en computeren doen jongens wat meer dan meisjes. Hoewel het zelfs onder de jongens niet erg populair is, blijkt vissen ook onder de jongeren een mannenzaak te zijn.

De westerse jongeren doen meer aan verzorgende hobby's en computeren dan de jongeren met een niet-westerse achtergrond. Misschien wel minstens zo opvallend is dat de andere hobby's door westerse en niet-westerse jongeren in ongeveer gelijke mate worden beoefend.

De jongeren die schoolgaan op het VMBO of lager doen relatief weinig aan verzorgende hobby's. MBO-ers zijn relatief vaak creatief of handvaardig bezig. HAVO/VWO-ers doen relatief veel aan computeren, creatieve hobby's en sporten. Studenten in het hoger onderwijs doen relatief veel aan huiselijke hobby's en computeren. Jongeren die als voornaamste bezigheid een betaalde baan hebben, doen wat meer dan andere jongeren aan verzorgende hobby's en duidelijk minder aan creatieve hobby's en handvaardigheid. De jongeren die geen baan hebben en niet studeren doen relatief weinig aan computeren en sport en doen iets meer dan de andere jongeren aan handvaardigheidshobby's.

Tabel 2.6 *Percentage Rotterdamse jongeren dat wel eens tijd besteedt aan genoemde hobby's, naar diverse kenmerken*

	Verzorgende hobby's: klussen in en aan huis, tuinieren, verzorgen van planten en dieren	Huiselijke hobby's en gezelschapsspelen als puzzelen, spelletjes doen, kaarten, verzamelen	Computeren (niet voor het werk)	Handvaardigheid als knutselen, kleding maken, breien, handwerken, modelbouw	Creatieve en kunstzinnige activiteiten als tekenen, schilderen, zingen, muziekinstrument bespelen, dans/ballet, toneel-spelen	Activiteiten rondom huis zoals hond uitlaten, ommetje maken, met de kinderen spelen, rondhangen bij huis	Sportieve activiteiten thuis zoals fitness, gymnastiek	Vissen
Totaal	51	52	86	17	35	56	45	3
VO-jongeren	49	56	90	21	49	64	50	5
18 t/m 25	53	50	83	16	27	51	42	2
man	48	53	88	10	27	49	52	7
vrouw	54	52	84	23	41	60	41	1
westers	58	55	91	17	35	56	44	4
niet-westers	45	50	80	18	35	55	47	3
VMBO of lager	44	53	83	20	38	58	46	6
MBO	49	52	88	23	41	60	43	4
HAVO, VWO	53	54	95	20	45	60	55	4
HBO, WO	54	57	92	14	38	53	44	2
betaald werk	58	49	85	11	22	52	46	1
overig	46	48	64	23	29	55	35	4

Het lezen van boeken *voor het plezier* is iets dat bijna veertig procent van de Rotterdamse jongeren nooit of hooguit eens per jaar doet. Daarin verschillen zij nauwelijks van de oudere Rotterdammers. Wel zijn er onder de oudere Rotterdammers meer mensen te vinden die *regelmatig* een boek lezen voor het plezier dan onder de Rotterdamse jongeren.

Tabel 2.7 *Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat wel eens boeken leest voor het plezier*

	Regelmatig (>= 10 per jaar)	af en toe (2-10 per jaar)	(vrijwel) nooit (0 -1 per jaar)	totaal
13 t/m 25	23	39	38	100
26 en ouder	33	33	34	100
Alle leeftijden	31	34	35	100

Ook tussen jongeren onderling zijn er verschillen te zien in het leesgedrag. Van de jongens leest de helft (vrijwel) nooit een boek voor het plezier, terwijl dat bij de meisjes een derde betreft. Bijna een op de drie meisjes leest zelfs tien of meer boeken per jaar. Jongeren in een wat hoger schooltype lezen meer dan jongeren die op een lager niveau onderwijs volgen.

Tabel 2.8 *Percentage Rotterdamse jongeren dat wel eens boeken leest voor het plezier, naar diverse kenmerken*

	Regelmatig (>= 10 per jaar)	af en toe (2-10 per jaar)	(vrijwel) nooit (0 -1 per jaar)	totaal
Totaal 13 t/m 25 jarigen	23	39	38	100
VO-jongeren 18 t/m 25	27	38	35	100
man	14	36	50	100
vrouw	30	40	30	100
westers	26	40	34	100
niet-westers	22	36	42	100
VMBO of lager	24	32	44	100
MBO	20	41	40	100
HAVO, VWO	27	40	34	100
HBO, WO	28	44	28	100
betaald werk	22	36	43	100
overig	22	32	46	100

2.4 Beschikken over recreatiegoederen

De mate waarin jongeren en ouderen beschikken over verschillende “recreatiegoederen” wordt weergegeven in de volgende tabel.

Tabel 2.9 *Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat beschikt over de volgende recreatiegoederen*

	racefiets, mountainbike	volkstuin	stacaravan, 2e huis, vakantiehuisje	tent	rijdende caravan, camper	(motor)boot, zeilboot	schotelantenne	spelcomputer	PC/laptop/ notebook
13 t/m 25	28	1	3	17	1	2	9	42	81
26 en ouder	19	3	6	14	4	3	7	17	68
Alle leeftijden	21	3	6	15	4	3	8	22	71

Jongeren hebben meer dan ouderen de beschikking over een racefiets of mountainbike en veel meer dan ouderen de beschikking over een spelcomputer of een pc of lap top/notebook. In de volgende tabel worden de jongeren onderling vergeleken.

Tabel 2.10 Percentage Rotterdamse jongeren dat beschikt over de volgende recreatie-goederen, naar diverse kenmerken

	racefiets, mountainbike	volkstuin	stacaravan, 2e huis, vakantiehuisje	tent	rijdende caravan, camper	(motor)boot, zeilboot	schotelantenne	spelcomputer	PC/laptop/ notebook
Totaal 13 t/m 25	28	1	3	17	1	2	9	42	81
VO-jongeren	37	2	6	18	3	4	11	55	84
18 t/m 25	25	1	2	17	1	2	9	37	80
man	43	1	4	19	1	3	10	60	81
vrouw	21	1	3	16	2	2	10	34	82
westers	30	1	5	30	3	4	2	45	88
niet-westers	29	1	1	3	0	0	18	43	74
VMBO of lager	35	1	4	14	3	3	8	46	75
MBO	36	1	2	13	2	1	9	46	81
HAVO, VWO	33	2	7	20	4	5	11	50	88
HBO, WO	28	1	3	26	1	2	9	44	94
betaald werk	23	1	1	17	1	2	7	36	79
overig	24	2	0	6	1	2	17	44	60

Opvallend is dat de VO-jongeren op *alle* genoemde goederen hoger scoren dan de jongeren van 18 jaar en ouder. Ook hebben jongens meer de beschikking over veel van de genoemde zaken dan meisjes. De verschillen tussen westerse en niet-westerse jongeren doen vermoeden dat de meeste genoemde goederen typisch westerse vormen van recreatie betreffen. Dat geldt overigens niet voor het beschikken over een spel- of personal computer en het tegendeel geldt (niet verbazend) voor het bezit van een schotelantenne.

Voorals het “campingleven” is kennelijk een nogal westerse/Hollandse aangelegenheid: het beschikken over een tent, een sta- of rijdende caravan, vakantiehuisje is bij de westerse jongeren vele malen hoger dan bij de niet-westerse jongeren. Dat geldt overigens ook voor het beschikken over een zeil- of motorboot. In sommige gevallen gaat het ook om min of meer luxe zaken, waardoor ook het verschil in inkomen tussen westerse en niet-westerse Rotterdammers een rol zou kunnen spelen.

2.5 Vrije tijd doorbrengen met anderen en alleen

Veel meer dan hun oudere stadsgenoten brengen jongeren hun vrije tijd door in het gezelschap van vrienden. Vanwege de toelichting (partner, kinderen) bij de antwoordmogelijkheid “gezinsleden” hebben jongeren die veel vrije tijd doorbrengen met een ouder, broer of zus hier misschien toch niet gekozen voor het antwoord “veel tijd”, en dat wel hebben gedaan bij “familieleden”. Hieruit kan dus niet veel worden geconcludeerd. Het verschil in het aandeel dat veel vrije tijd alleen doorbrengt is statistisch gezien niet van betekenis.

Tabel 2.11 *Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat veel vrije tijd doorbrengt in het gezelschap van...*

	gezinsleden (partner, kind- ren)	familieleden	buren	vrienden/ ken- nissen	alleen
13 t/m 25	57	33	6	53	25
26 en ouder	63	24	5	22	22
Alle leeftijden	62	26	5	28	23

Ook onder de jongeren zijn er verschillen te zien tussen de diverse groepen, zoals de volgende tabel laat zien. Met buren en met name vrienden of kennissen wordt door de VO-jongeren duidelijk meer vrije tijd doorgebracht dan door de Jongeren van 18 jaar en ouder. Jongens zijn in hun vrije tijd vaker in het gezelschap van vrienden en meisjes zijn meer te vinden bij het gezin of de familie. Jongeren die het laagste type onderwijs volgen, zijn meer dan andere jongeren vaak alleen in de vrije tijd. Voor jongeren met als voornaamste bezigheid een betaalde baan geldt het tegendeel, maar ook zijn zij minder bij vrienden of kennissen te vinden.

Tabel 2.12 *Percentage Rotterdamse jongeren (naar diverse kenmerken) dat veel vrije tijd doorbrengt in het gezelschap van...*

	gezinsleden (partner, kind- ren)	familieleden	buren	vrienden/ ken- nissen	alleen
Totaal 13 t/m 25 jarigen	57	33	6	53	25
VO-jongeren	57	32	9	64	24
18 t/m 25	54	33	5	49	25
man	46	30	6	59	24
vrouw	61	34	7	51	25
westers	55	27	4	58	25
niet-westers	55	39	9	51	24
VMBO of lager	51	40	10	57	29
MBO	56	38	9	61	24
HAVO, VWO	56	28	8	62	24
HBO, WO	53	26	5	58	26
betaald werk	56	32	3	44	21
overig	61	39	6	44	25

2.6 Mediagebruik: televisie en radio

Bijna alle Rotterdammers, jong en oud, kijken wel eens naar de televisie. Radio luisteren doen ouderen wat meer dan jongeren. De lokale zender TV Rijnmond en de lokale radiozenders zijn onder ouderen populairder dan onder jongeren. Ouderen besteden meer tijd aan zowel TV kijken als radio luisteren dan jongeren.

Tabel 2.13 Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat kijkt of luistert naar (lokale) TV en radio en de gemiddelde tijdsbesteding daaraan in uren per dag (alleen van degenen die kijken/luisteren)

	Percentage kijkers/luisteraars				Gemiddeld aantal uren per dag			
	TV	TV Rijnmond	radio	lokale radio	TV	TV Rijnmond	radio	lokale radio
13 t/m 25	99	42	69	20	2,6	1,0	2,5	1,5
26 en ouder	98	55	75	35	2,9	0,9	3,7	2,3
Alle leeftijden	98	52	74	32	2,8	0,9	3,4	2,2

Ook tussen jongeren onderling zijn er verschillen in kijk- en luistergedrag. Binnen alle groepen jongeren zijn er nauwelijks personen te vinden die nooit TV kijken. De verschillen tussen jongens en meisjes zijn klein. Lokale TV en radio zijn onder jongeren met een niet-westerse achtergrond populairder dan onder hun westerse leeftijdsgenoten. Jongeren met een betaalde baan als voornaamste bezigheid luisteren meer naar de radio dan andere jongeren. Lokale radiozenders worden vooral door MBO-ers veel beluisterd. Ook kijken zij meer dan andere jongeren naar TV Rijnmond.

Tabel 2.14 Percentage Rotterdamse jongeren (naar diverse kenmerken) dat kijkt of luistert naar (lokale) TV en radio en de gemiddelde tijdsbesteding daaraan in uren per dag (alleen van degenen die kijken/luisteren)

	Percentage kijkers/luisteraars				Gemiddeld aantal uren per dag			
	TV	TV Rijnmond	radio	lokale radio	TV	TV Rijnmond	radio	lokale radio
Totaal 13 t/m 25	99	42	69	20	2,6	1,0	2,5	1,5
VO-jongeren	98	37	64	24	2,8	1,0	2,2	1,7
18 t/m 25	98	43	71	19	2,5	1,0	2,7	1,5
man	98	43	66	22	2,5	1,1	2,7	1,4
vrouw	99	39	70	20	2,7	0,9	2,5	1,7
westers	98	33	75	16	2,3	0,7	2,6	1,6
niet-westers	99	49	61	26	2,9	1,2	2,4	1,5
VMBO of lager	98	39	63	22	3,0	1,2	3,0	1,6
MBO	100	47	72	32	3,1	1,0	2,9	1,7
HAVO, VWO	99	42	61	19	2,3	0,8	2,1	1,3
HBO, WO	98	31	70	14	2,1	0,8	1,7	1,6
betaald werk	100	44	80	18	2,3	0,9	3,1	1,4
overig	97	47	59	27	3,5	1,5	2,5	2,0

2.7 Mediagebruik: kranten, internet en stadstekst

Jongeren maken minder gebruik van de “gedrukte media” dan ouderen, maar zij maken juist wel relatief veel gebruik van internet en stadstekst (teletekst op een lokale televisiezender).

Tabel 2.15 *Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat minstens eens per week onderstaande gedrukte of digitale media raadpleegt*

	Landelijke dagbladen	AD/ RD	Huis-aan-huis-bladen	Internet	Stadstekst
13 t/m 25	32	27	28	79	23
26 en ouder	40	41	52	52	18
Alle leeftijden	38	38	48	58	19

Ook in het gebruik van gedrukte en elektronische media verschillen jongeren onderling.

Tabel 2.16 *Percentage Rotterdamse jongeren (naar diverse kenmerken) dat minstens eens per week onderstaande gedrukte of digitale media raadpleegt*

	Landelijke dagbladen	AD/ RD	Huis-aan-huis-bladen	Internet	Stadstekst
Totaal 13 t/m 25	32	27	28	79	23
VO-jongeren	27	24	27	78	23
18 t/m 25	36	29	29	80	23
man	36	31	23	79	23
vrouw	30	25	32	80	23
westers	37	31	22	86	18
niet-westers	28	24	35	72	28
VMBO of lager	25	27	30	72	25
MBO	32	25	35	80	29
HAVO, VWO	27	27	24	79	22
HBO, WO	47	30	22	95	18
betaald werk	34	31	28	82	24
overig	20	21	34	54	21

Afgezien van het medium Stadstekst raadplegen de jongeren van 18 jaar en ouder alle genoemde media meer dan de VO-jongeren. Jongens en tevens westerse jongeren pakken eerder een landelijke krant of het AD/Rotterdams Dagblad, terwijl meisjes en tevens de niet-westerse jongeren liever een huis-aan-huis krant lezen. Westerse jongeren raadplegen relatief vaak het internet en niet-westerse jongeren kiezen vaker voor Stadstekst. Door jongeren die met een wat hogere opleiding bezig zijn, worden landelijke kranten relatief veel gelezen, terwijl scholieren in een lager type onderwijs relatief veel huis-aan-huis-bladen lezen. Het gebruik van de diverse media door jongeren met als voornaamste bezigheid betaald werk ligt steeds op of net boven het gemiddelde van alle jongeren. De jongeren die niet werken en ook niet naar school gaan, raadplegen de genoemde media relatief weinig, maar dat geldt niet voor de huis-aan-huis-bladen.

2.8 Samenvatting

Dat jongeren minder dan ouderen hun tijd besteden aan betaald werk en huishouden/verzorging zal niet veel verbazing wekken. Evenmin dat zij meer tijd kwijt zijn aan school en studie dan ouderen. Interessant is dat al met al de hoeveelheid “echte” vrije tijd van jongeren gemiddeld genomen vrijwel hetzelfde is als van ouderen: zo’n drie uur per dag ofwel ruim twintig per week.

In die vrije tijd wordt van alles gedaan. De meeste tijd gaat zitten in TV kijken, daarna volgen computeren en huiswerk maken (maar voor de ouderen moet daarbij worden opgemerkt dat “de jeugd van tegenwoordig” deze drie zaken veelal gelijktijdig schijnt te doen). Hobby’s die door veel jongeren worden beoefend zijn: computeren, creatieve en sportieve hobby’s. Jongeren zijn minder dan ouderen te porren voor verzorgende hobby’s zoals klussen, tuinieren et cetera en voor handvaardigheid, handwerken en dergelijke. Ook zijn er relatief weinig jongeren die regelmatig een boek lezen voor hun plezier.

De vrije tijd wordt door jongeren veel meer dan door ouderen besteed in het gezelschap van vrienden, en minder met gezins- of familieleden. Niet-westerse jongeren zijn meer in gezelschap van familie dan westerse jongeren. Een kwart van de Rotterdamse jongeren vindt dat hij of zij veel vrije tijd alleen doorbrengt.

Bijna alle Rotterdammers, jong en oud, kijken wel eens naar de televisie. Radio luisteren doen jongeren wat minder dan ouderen. Ook lokale radio en TV is bij de jongeren iets minder populair dan bij ouderen. Jongeren maken minder gebruik van de “gedrukte media” dan ouderen, maar maken juist wel relatief veel gebruik van internet en stadstekst (teletekst op lokale televisie).

3 Cultuurdeelname

In dit hoofdstuk wordt de cultuurdeelname van jongere en oudere Rotterdammers vergeleken, evenals die van verschillende groepen jongeren onderling. Een aantal verschillende vormen van cultuurdeelname passeren achtereenvolgens de revue: bezoek aan culturele voorstellingen, bezoek aan cultureel erfgoed, gebruik van uitleeninstellingen, bezoek aan festivals, bezoek aan feesten met live optredens en beoefenen van kunstzinnige bezigheden.

3.1 Bezoek aan culturele voorstellingen

Driekwart van de Rotterdammers heeft in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek een of meer culturele voorstellingen bezocht. Onder de Rotterdamse jongeren ligt dat aandeel op negentig procent en onder de niet-jongeren iets onder de driekwart.

Tabel 3.1 Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat in de afgelopen twaalf maanden genoemde culturele voorstellingen bezocht

	Toneelvoorstelling	Cabaret of kleinkunst	Concert klassieke muziek	Opera of operette	Concert pop-/wereldmuziek	Jazz-/bluesconcert	Harmonie, fanfare, brassband	Musical	Dance-/houseparty	Ballet-/dansvoorstelling	Film in bioscoop of filmhuis	Uitvoering van een koor	Literaire bijeenkomst	Lezing kunst/-geschiedenis	Minstens een van deze, exclusief film	Minstens een van deze, inclusief film
13 t/m 25	23	16	5	2	27	4	8	21	27	8	83	3	4	4	68	90
26 en ouder	16	17	13	5	23	7	4	21	6	7	50	9	4	4	59	71
Totaal	17	17	12	4	24	6	4	21	10	8	57	8	4	4	60	75

Wanneer het bezoek aan films niet wordt meegeteld, is het verschil tussen de jongeren en de ouderen wat kleiner: 68 procent van de jongeren en 59 procent van de ouderen heeft een of meer voorstellingen exclusief film bezocht in de betreffende twaalf maanden. Het bezoek aan films ligt dan ook met 83 procent onder de jongeren een stuk hoger dan onder de minder jonge Rotterdammers, maar ook andere genres worden door jongeren meer bezocht dan door ouderen. Een duidelijk voorbeeld is dance- of houseparty's, maar ook het genre harmonie/fanfare/brass, toneelvoorstellingen en popconcerten zijn onder de Rotterdamse jongeren populairder dan onder hun oudere stadsgenoten.

Het beeld wordt genuanceerd door de genres waar ouderen in groter getale een bezoek aan brengen dan jongeren: klassieke muziek en kooruitvoeringen zijn daarvan het duidelijkste voorbeeld. Bij een aantal genres is het aandeel bezoekers onder jongeren en ouderen vrijwel gelijk.

Dat er onder de jongeren onderling verschillen bestaan in het bezoek aan culturele voorstellingen, blijkt uit de volgende tabel.

Tabel 3.2 *Percentage Rotterdamse jongeren (naar diverse kenmerken) dat in de afgelopen twaalf maanden genoemde culturele voorstellingen bezocht*

	Toneelvoorstelling	Cabaret of kleinkunst	Concert klassieke muziek	Opera of operette	Concert pop-/wereldmuziek	Jazz/bluesconcert	Harmonie, fanfare, brassband	Musical	Dance-/houseparty	Ballet-/dansvoorstelling	Film in bioscoop of filmhuis	Uitvoering van een koor	Literaire bijeenkomst	Lezing kunst/-geschiedenis	Minstens een van deze, exclusief film	Minstens een van deze, inclusief film
Totaal	23	16	5	2	27	4	8	21	27	8	83	3	4	4	68	90
VO-jongeren	31	13	5	2	23	2	9	25	28	11	88	4	2	5	68	93
18 t/m 25	18	18	6	2	31	6	6	19	30	6	82	4	4	4	69	90
man	20	19	7	2	26	5	6	16	31	4	87	5	2	3	68	92
vrouw	24	14	5	2	30	4	8	25	28	10	83	4	4	5	70	90
westers	24	23	6	2	33	6	5	28	30	9	88	5	3	4	77	95
niet-westers	21	8	4	1	23	2	10	14	28	7	80	3	3	5	60	86
VMBO of lager	21	9	5	2	23	2	9	25	24	6	86	5	1	5	64	92
MBO	22	8	3	0	27	2	13	16	32	7	84	2	1	2	66	91
HAVO, VWO	29	12	6	1	21	2	6	23	37	11	89	8	2	6	71	95
HBO, WO	26	27	8	2	35	7	6	26	31	10	92	6	8	6	79	97
betaald werk	20	19	6	2	36	6	4	22	28	6	83	2	1	3	74	91
overig	13	12	3	2	19	4	8	9	19	7	62	3	3	5	45	72

De VO-jongeren gaan wat meer naar toneelvoorstellingen, musicals en films dan de jongeren van 18 jaar en ouder, maar al met al is 93 procent van hen wel eens naar een culturele voorstelling geweest. Dat is maar weinig meer dan de negentig procent die geldt voor de jongeren van 18 jaar en ouder. Tussen jongens en meisjes zijn de verschillen in het bezoek aan alle genres samen (met en zonder film) slechts gering. Per genre zijn er enkele verschillen, het duidelijkste verschil is te zien bij het bezoek aan musicals: meisjes doen dat meer dan jongens.

Over het algemeen zijn de Rotterdamse jongeren met een niet-westerse achtergrond minder geneigd tot het bezoeken van culturele voorstellingen dan de westerse jonge Rotterdammers. Vijf procent van de westerse en veertien procent van de niet-westerse Rotterdamse jongeren heeft in de betreffende twaalf maanden geen enkele culturele voorstelling bezocht. Ook bij sommige genres is dat verschil zichtbaar. Genres die door westerse jongeren meer worden bezocht dan door niet-westerse jongeren, zijn: cabaret, popconcerten, musicals en films. Bij optredens van harmonie/fanfare/brassbands zijn niet-westerse jongeren juist in groter getale te vinden dan de westerse jongeren. Hoewel de kleine aantallen tot voorzichtigheid nopen, is het bezoek hieraan door 16 procent van de Surinaamse jongeren en 27 procent van de Antilliaanse jongeren veelzeggend. Onder westerse jongeren ligt dit op vijf procent.

De uitsplitsing naar de voornaamste bezigheid van jongeren (schoolgaanden naar onderwijsniveau, werkenden en overigen) levert ook enkele duidelijke verschillen op. Schoolgaanden/studenten op het niveau van HAVO of hoger hebben een wat hoger over-all bezoekersaandeel.

Deze twee groepen hebben dan ook voor sommige genres een hoger aandeel bezoekers, en studenten aan het HBO/WO hebben zelfs bij geen enkel genre een duidelijk lager aandeel. Het tegenovergestelde geldt voor de jongeren die niet studeren of schoolgaan en ook niet werken. Bijna alle genres worden door hen in mindere mate bezocht dan door de andere jongeren. Dat blijkt ook uit de optelling van het bezoek aan alle genres (met en zonder film). Schoolgaanden in het MBO of een lager schooltype hebben bij sommige genres een lager en bij andere een hoger aandeel bezoekers. Bij hen leidt vooral het filmbezoek ertoe, dat het bezoek aan alle genres samen niet lager uitvalt dan voor het totaal van de Rotterdamse jongeren.

3.2 Bezoek aan cultureel erfgoed

Het bezoek aan de meeste soorten cultureel erfgoed ligt onder Rotterdamse jongeren iets lager dan onder de oudere Rotterdammers. De verschillen zijn steeds erg klein, zodat daar niet of nauwelijks betekenis aan mag worden gehecht.

Tabel 3.3 Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat in de afgelopen twaalf maanden genoemde vormen van cultureel erfgoed bezocht

	Museum	Galerie, atelier	Archief	Bezienswaardige gebouwen, dorpen, stadsdelen
13 t/m 25	35	13	3	32
26 en ouder	38	20	3	38
Totaal	38	19	3	37

Duidelijker zijn de onderlinge verschillen tussen groepen Rotterdamse jongeren onderling.

Tabel 3.4 Percentage Rotterdamse jongeren (naar diverse kenmerken) dat in de afgelopen twaalf maanden genoemde vormen van cultureel erfgoed bezocht

	Museum	Galerie, atelier	Archief	Bezienswaardige gebouwen, dorpen, stadsdelen
Totaal 13 t/m 25 jarigen	35	13	3	32
VO-jongeren	45	12	5	37
18 t/m 25	29	13	2	31
man	38	12	3	34
vrouw	33	14	3	33
westers	40	17	3	40
niet-westers	29	8	3	26
VMBO of lager	31	9	2	28
MBO	32	9	5	26
HAVO, VWO	44	13	2	37
HBO, WO	48	19	3	47
betaald werk	26	14	3	27
Overig	23	8	3	26

Musea blijken relatief veel te worden bezocht door VO-jongeren, de jongeren met een westerse achtergrond en binnen het VO: de jongeren die onderwijs volgen aan het HAVO of hoger. Dezelfde groepen jongeren kennen een relatief hoog aandeel bezoekers van bezienswaardige gebouwen, dorpen of stadsdelen. Het bezoek van galeries ligt relatief hoog onder (opnieuw) jongeren met een westerse achtergrond en jongeren die onderwijs volgen aan het HAVO of hoger. Archieven worden weinig bezocht en de verschillen tussen de groepen zijn niet groot. Wel valt op dat MBO-ers, die op de andere onderwerpen laag scoren, hier juist wat hoger scoren, maar dat heeft statistisch weinig te betekenen. Jongeren die niet schoolgaan en niet werken, scoren over het geheel nogal laag.

3.3 Gebruik van culturele uitleeninstellingen

Het gebruik van videotheek en bibliotheek ligt onder Rotterdamse jongeren een stuk hoger dan onder hun oudere stadsgenoten. Onder jongeren wordt de videotheek het meest gebruikt, onder de overige Rotterdammers de bibliotheek. Het gebruik van fonothek en artotheek ligt vrij laag. Het aandeel gebruikers daarvan ligt onder jongeren even hoog als oudere Rotterdammers.

Tabel 3.5 Gebruik van culturele uitleeninstellingen door Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers, in procenten

	Bibliotheek	Fonothek/ muziekuitleen	Artotheek/ kunstuitleen	Videotheek
13 t/m 25	50	5	2	64
26 en ouder	36	5	2	30
Totaal	39	5	2	37

De grootste verschillen tussen jongeren onderling doen zich voor bij het aandeel gebruikers van de bibliotheek. VO-jongeren maken in veel grotere mate gebruik van de bibliotheek dan jongeren van 18 jaar en ouder. Ook blijkt onder de Rotterdamse jongeren met een niet-westerse achtergrond een groter aandeel gebruikers van de bibliotheek te zijn dan onder de westerse jongeren. Scholieren/studenten op de HAVO of hoger maken relatief veel gebruik van de bibliotheek, terwijl werkende jongeren dat relatief weinig doen.

Tabel 3.6 Gebruik van culturele uitleeninstellingen door Rotterdamse jongeren naar enkele kenmerken, in procenten

	Bibliotheek	Fonothek/ muziekuitleen	Artotheek/ kunstuitleen	Videotheek
Totaal 13 t/m 25 jarigen	50	5	2	64
VO-jongeren	69	5	2	64
18 t/m 25	39	4	2	67
man	48	6	1	68
vrouw	52	4	2	64
westers	46	6	1	68
niet-westers	55	4	2	63
VMBO of lager	49	5	2	65
MBO	45	6	3	67
HAVO, VWO	65	3	1	66
HBO, WO	61	4	0	69
betaald werk	34	6	3	68
overig	44	4	1	55

3.4 Festivalbezoek

Ongeveer tweederde van de Rotterdammers heeft in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek wel een of meer Rotterdamse festivals bezocht. Onder de Rotterdamse jongeren ligt het aandeel festivalgangers op driekwart en onder de 26-plussers iets boven de zestig procent.

Tabel 3.7 Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat in de afgelopen twaalf maanden onderstaande festivals bezocht

	Int. Filmfestival Rotterdam	Dunya Festival	De Parade	Ben & Jerry's Pleinbios	R'Uitmarkt	Wereldhavendagen	Rotterdams Straatfestival	Zomercarnaval	Museumnacht	FFWD Danceparade	Rott. Philharm. Gergiev Festival	Keuze v/d R'damse Schouwburg	De Wereld van Witte de With	Strandje aan de Maas	Metropolis Festival	Geen Daden Maar Woorden	Dag van de Romantische Muziek	Minstens één festival
13 t/m 25	15	28	21	12	5	34	19	43	6	28	2	1	7	29	4	1	3	76
26 en ouder	10	20	18	5	9	36	14	29	5	14	4	3	5	17	4	1	8	62
Totaal	11	21	19	7	8	35	15	32	5	16	3	2	5	19	4	1	7	65

Het meest bezocht (voor het totaal van de Rotterdammers) zijn de Wereldhavendagen, die door jongeren en ouderen ongeveer in gelijke mate worden bezocht. Het festival dat onder het totaal van de Rotterdammers op de tweede plaats staat, staat onder jongeren op de eerste plaats: het Zomercarnaval. Bijna de helft van de Rotterdamse jongeren heeft dit festival in de zomer van 2005 bezocht. Veel festivals worden door jongeren meer bezocht dan door 26-

plussers. Enkele festivals die door de jongeren *minder* worden bezocht dan door ouderen, zijn de R'Uitmarkt, het Rotterdam Philharmonic Gergiev Festival, de Keuze van de Rotterdamse Schouwburg en de Dag van de Romantische Muziek.

Tabel 3.8 *Percentage Rotterdamse jongeren (naar diverse kenmerken) dat in de afgelopen twaalf maanden onderstaande festivals bezocht*

	Int. Filmfestival Rotterdam	Dunya Festival	De Parade	Ben & Jerry's Pleinbios	R'Uitmarkt	Wereldhavendagen	Rotterdams Straatfestival	Zomercarnaval	Museumnacht	FFWD Danceparade	Rott. Philharm. Gergiev Festival	Keuze v/d R'damse Schouwburg	De Wereld van Witte de With	Strandje aan de Maas	Metropolis Festival	Geen Daden Maar Woorden	Dag van de Romantische Muziek	Minstens één festival
Totaal 13 t/m 25 jaar	15	28	21	12	5	34	19	43	6	28	2	1	7	29	4	1	3	76
VO-jongeren	11	30	22	9	5	38	21	39	3	23	2	2	3	22	3	1	2	73
18 t/m 25	17	29	23	12	6	33	18	44	7	31	2	1	9	33	6	1	3	79
man	16	25	21	12	5	38	19	39	5	28	2	2	6	24	5	2	3	74
vrouw	14	32	23	11	6	33	19	44	6	29	2	1	7	31	5	1	2	79
westers	13	13	21	13	5	37	14	32	7	35	3	1	9	33	7	1	3	75
niet-westers	17	47	24	9	6	32	25	54	4	21	1	3	4	24	3	1	1	79
VMBO of lager	13	27	21	8	6	40	26	48	4	29	3	2	4	27	7	2	2	77
MBO	19	42	27	11	5	42	30	53	5	29	1	4	5	28	7	1	1	81
HAVO, VWO	8	25	19	12	7	32	16	35	3	24	0	2	3	20	2	0	3	72
HBO, WO	21	25	22	15	5	29	12	37	8	29	3	1	8	34	5	1	2	79
betaald werk	14	27	24	11	4	36	15	43	7	34	2	0	10	35	6	1	4	80
overig	11	32	20	6	7	32	22	38	3	21	4	2	6	21	3	1	2	66

De jongeren van 18 jaar en ouder zijn *iets* meer geneigd tot festivalbezoek dan de VO-jongeren. Enkele festivals die zij duidelijk meer bezochten dan de wat VO-jongeren zijn het Internationale Filmfestival Rotterdam, het Zomercarnaval en de FFWD Danceparade. De Wereldhavendagen trokken iets meer VO-jongeren.

Meisjes zijn iets meer geneigd tot festivalbezoek dan jongens (respectievelijk 79 en 74 procent). Meisjes zijn bijvoorbeeld vaker dan jongens te vinden bij het Dunyafestival en het Zomercarnaval. De wereldhavendagen worden juist meer bezocht door jongens.

Sommige festivals hebben een sterke etnisch-culturele inslag. Het Dunyafestival is door bijna de helft van de niet-westerse jongeren bezocht en door ongeveer een op de acht westerse jongeren. Het Zomercarnaval is zelfs bezocht door meer dan de helft van de niet-westerse Rotterdamse jongeren. Onder Antillianen, Surinamers en Kaapverdianen ligt dit aandeel op zestig, zeventig procent. De Wereldhavendagen en de FFWD Danceparade zijn door de westerse jongeren juist meer bezocht. Al met al heeft bijna tachtig procent van de niet-westerse jongeren een of meer festivals bezocht, tegenover driekwart van de westerse jongeren.

Naast de het lage aandeel festivalbezoekers onder de jongeren die niet schoolgaan, studeren of werken, valt op dat de scholieren op HAVO of VWO ook relatief weinig festivals bezoeken. MBO-ers zijn juist wel veel bij de Rotterdamse festivals te vinden. Zij bezoeken bijvoorbeeld meer dan de andere jongeren het Dunya Festival, De Parade, de Wereldhavendagen, het Rotterdams Straatfestival en het Zomercarnaval.

3.5 Bezoek aan feesten in eigen kring met live optredens

Met feesten in eigen kring wordt bedoeld: feesten die niet voor iedereen openbaar zijn, maar voor een besloten kring van vrienden, familie, collega's et cetera zijn bedoeld. Het bezoek aan feesten in eigen kring met live optredens is duidelijk iets dat door jongere Rotterdammers meer wordt gedaan dan door oudere Rotterdammers.

Tabel 3.9 Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat in de afgelopen twaalf maanden feesten in eigen kring heeft bezocht met live...

	muziek	dans-voorstelling	toneel-voorstelling	cabaret/stand-up-comedy	dj/vj	geen van deze
13 t/m 25	43	14	9	13	42	35
26 en ouder	29	7	4	5	12	62
Totaal	32	9	5	7	18	57

Overduidelijk is het verschil tussen jongeren en ouderen bij het bezoek aan feesten met live optredens van een dj en/of vj. Maar ook bij het bezoek aan feesten met andersoortige live optredens spannen jongeren de kroon. Slechts een op de drie jongeren heeft in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek geen van dergelijke feesten bezocht. Onder de minder jonge Rotterdammers geldt dat voor bijna tweederde.

De verschillen in het aandeel bezoekers aan dit soort feesten tussen jongeren onderling, blijken uit de volgende tabel.

In de Richtlijn Cultuurparticipatie Onderzoek (RCO) is de vraag naar het bezoek aan dit soort feesten speciaal opgenomen omdat vermoed werd dat dit een wat minder formele vorm van cultuurdeelname betreft die wellicht hoog zou scoren bij groepen die minder aan formele, traditionele cultuur deelnemen. Daarbij werd onder andere gedacht aan mensen met een niet-westerse achtergrond. Onder de jongeren is er wel wat verschil te zien tussen hen met een westerse en hen met een niet-westerse achtergrond, maar de niet-westerse jongeren bezoeken niet elk van de genoemde feesten het meest. Feesten in eigen kring met live *dans*voorstellingen worden door niet-westerse jongeren *veel* meer bezocht dan door westerse jongeren. Dat geldt in wat mindere mate voor feesten met live toneelvoorstellingen en voor feesten met live muziek. Westerse jongeren scoren juist relatief hoog bij het bezoek aan feesten met live optredens van een dj en/of vj.

Tabel 3.10 *Percentage Rotterdamse jongeren (naar diverse kenmerken) dat in de afgelopen twaalf maanden feesten in eigen kring heeft bezocht met live...*

	live muziek	dans-voorstelling	toneel-voorstelling	cabaret/stand-up-comedy	dj/vj	geen van deze
Totaal 13 t/m 25 jarigen	43	14	9	13	42	35
VO-jongeren	43	21	11	11	43	31
18 t/m 25	47	12	7	13	42	34
man	47	13	7	14	42	32
vrouw	44	17	10	11	43	33
westers	42	9	6	11	46	33
niet-westers	49	23	12	14	38	32
VMBO of lager	44	18	12	10	40	35
MBO	50	24	12	11	47	28
HAVO, VWO	40	16	9	12	46	31
HBO, WO	49	12	9	17	48	28
betaald werk	45	9	5	13	39	36
overig	42	18	8	7	29	42

Tussen VO-jongeren en jongeren van 18 jaar en ouder zijn weinig duidelijke verschillen te zien. Wel blijkt een iets groter deel van de VO-jongeren wel eens een feest met een live dansvoorstelling te hebben bezocht. Ook de verschillen tussen jongens en meisjes zijn niet erg groot. Van de MBO-ers heeft bijna driekwart wel eens een feest met live optredens bezocht, vooral bij feesten met live dansvoorstellingen komen zij relatief veel. Ook van de studenten aan HBO of WO heeft bijna driekwart wel eens een feest met live optredens bezocht, maar bij feesten met live dansvoorstellingen komen zij juist niet erg veel. Jongeren die geen school en geen werk hebben, komen relatief weinig op dit soort feesten, maar hun bezoek aan (opnieuw) feesten met live dansvoorstellingen is bovengemiddeld.

3.6 Zelf kunstzinnig bezig zijn

Een op de drie Rotterdammers is wel eens kunstzinnig bezig in zijn of haar vrije tijd. Onder jongere Rotterdammers ligt dat aandeel fors hoger: onder hen is de helft wel eens kunstzinnig bezig (zie laatste kolom in onderstaande tabel).

Zonder uitzondering is bij alle genoemde kunstzinnige activiteiten die in de tabel worden genoemd, het aandeel beoefenaars onder Rotterdamse jongeren hoger dan onder de Rotterdamse 26-plussers. Bij tekenen en dergelijke, zingen, toneel en dergelijke, schrijven, muziek op de computer en websites maken ligt het aandeel beoefenaars onder de Rotterdamse jongeren zelfs meer dan twee maal zo hoog als onder de 26-plussers

Tabel 3.11 *Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat in de afgelopen twaalf maanden genoemde kunstzinnige activiteiten heeft gedaan*

	Tekenen, schilderen, grafisch werk	Beeldhouwen, boetseren, pottenbakken, sieraden maken	Werken met textiel, wandkleden maken, weven	Zingen	Muziekinstrument bespelen	Toneel, mime, (volks) dans, ballet (ook jazzballet)	Fotografie/film/video (geen vakantie-/familiekiekiejes/-fimpjes)	Verhalen/gedichten schrijven	Muziek maken op de computer	Websites ontwerpen	Minstens één van voorgaande
13 t/m 25	24	7	5	17	14	10	11	13	12	13	50
26 en ouder	10	4	4	8	8	2	7	4	3	3	30
Totaal	13	5	4	10	9	4	8	6	5	5	32

Uit de volgende tabel blijkt dat er ook tussen jongeren onderling verschillen zijn in het beoefenen van kunstzinnige activiteiten.

Tabel 3.12 *Percentage Rotterdamse jongeren (naar diverse kenmerken) dat in de afgelopen twaalf maanden genoemde kunstzinnige activiteiten heeft gedaan*

	Tekenen, schilderen, grafisch werk	Beeldhouwen, boetseren, pottenbakken, sieraden maken	Werken met textiel, wandkleden maken, weven	Zingen	Muziekinstrument bespelen	Toneel, mime, (volks) dans, ballet (ook jazzballet)	Fotografie/film/video (geen vakantie-/familiekiekiejes/-fimpjes)	Verhalen/gedichten schrijven	Muziek maken op de computer	Websites ontwerpen	Minstens één van voorgaande
13 t/m 25	24	7	5	17	14	10	11	13	12	13	50
VO-jongeren	30	7	3	25	21	12	14	20	18	21	63
18 t/m 25	19	6	5	12	11	7	11	9	9	10	44
Man	21	2	1	13	16	6	12	11	19	19	50
Vrouw	24	9	7	19	13	12	11	15	7	11	51
Westers	23	7	5	16	16	9	12	13	8	13	51
niet-westers	23	5	4	18	13	10	11	14	16	15	51
VMBO of lager	24	10	4	17	18	11	15	13	18	20	54
MBO	26	4	6	20	14	6	11	17	22	17	54
HAVO, VWO	28	6	4	23	15	15	11	18	12	17	61
HBO, WO	24	7	4	17	20	11	15	14	8	11	54
betaald werk	18	5	4	9	7	5	7	7	6	10	39
Overig	17	6	5	18	12	6	12	13	10	12	41

VO-jongeren zijn beduidend meer kunstzinnig actief dan jongeren van 18 jaar en ouder. Bijna tweederde van de VO-jongeren beoefent een of meer kunstzinnige activiteiten. Tekenen en dergelijke, zingen, muziek maken (al dan niet met behulp van een computer) en verhalen of gedichten schrijven worden het meest door hen gedaan.

Ook tussen jongens en meisjes zijn verschillen te zien. Meisjes doen vooral meer aan beeldhouwen, boetsen en dergelijke, werken met textiel, zingen, toneel, dans en dergelijke en schrijven, terwijl jongens meer kunstzinnig actief zijn met behulp van een computer: muziek maken op de computer en websites maken.

Het feit dat er nauwelijks duidelijke verschillen zijn tussen het aandeel beoefenaars onder westerse en niet-westerse jongeren is op zichzelf opvallend. Het enige duidelijke verschil is dat het aandeel dat muziek maakt met de computer onder niet-westerse jongeren wat hoger ligt dan onder westerse jongeren.

Wat betreft de voornaamste bezigheid van jongeren: zij die werken en zij die niet schoolgaan en niet werken doen duidelijk in mindere mate aan kunstzinnige activiteiten dan zij die schoolgaan of studeren. Dat geldt voor de optelling van alle soorten kunstzinnige bezigheden, maar ook voor nagenoeg alle afzonderlijke soorten. Van de scholieren op HAVO/WVO-niveau doet het grootste deel aan een of meer kunstzinnige activiteiten: 61 procent.

3.7 De Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR)

De helft van de Rotterdammers heeft wel eens gehoord van de SKVR. Onder jongeren ligt dat aandeel iets hoger dan onder de Rotterdammers van 26 jaar en ouder. Het aandeel huidige of voormalige klanten van deze stichting ligt onder de jongeren ongeveer tweemaal zo hoog als onder de Rotterdamse 26-plussers, respectievelijk zeventien en negen procent.

Tabel 3.13 Bekendheid van de SKVR en deelname aan cursussen van de SKVR onder Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers, in procenten

	Gehoord van de SKVR?			Overwogen om een cursus te volgen bij de SKVR?				
	Ja	Nee	Totaal	nooit overwogen	overwogen maar niet gedaan	vroeger cursus gevolgd	volgt nu cursus bij de SKVR	Totaal
13 t/m 25	54	46	100	69	15	15	2	100
26 en ouder	48	52	100	77	14	8	1	100
Totaal	50	50	100	75	14	9	1	100

Onder de VO-jongeren ligt de bekendheid en zeker ook de deelname aan cursussen van de SKVR duidelijk hoger dan onder de jongeren van 18 jaar en ouder. De score van studenten aan HBO en WO is aan de hoge kant, vooral wanneer bedacht wordt dat relatief veel van hen niet in Rotterdam zijn opgegroeid.

Bekendheid en deelname liggen relatief hoog bij meisjes, jongeren van westerse komaf en scholieren aan HAVO of VWO.

Tabel 3.14 Bekendheid van de SKVR en deelname aan cursussen van de SKVR onder Rotterdamse jongeren naar enkele kenmerken, in procenten

	Gehoord van de SKVR?			Overwogen een cursus te volgen bij de SKVR?				
	Ja	Nee	Totaal	nooit overwogen	overwogen maar niet gedaan	vroeger cursus gevolgd	volgt nu cursus bij de SKVR	Totaal
Totaal 13 t/m 25 jarigen	54	46	100	69	15	15	2	100
VO-jongeren	67	33	100	59	17	19	5	100
18 t/m 25	48	52	100	73	14	12	1	100
man	47	53	100	74	11	13	2	100
vrouw	60	40	100	63	18	16	3	100
westers	59	41	100	64	15	18	3	100
niet-westers	51	49	100	72	15	11	2	100
VMBO of lager	51	49	100	73	12	13	2	100
MBO	58	42	100	67	17	14	1	100
HAVO, VWO	66	34	100	58	17	20	5	100
HBO, WO	60	40	100	61	19	16	4	100
betaald werk	51	49	100	73	13	14	0	100
overig	39	61	100	80	9	9	1	100

3.8 Samenvatting

De Rotterdamse jongeren zijn over het algemeen cultureel actiever dan hun oudere stadsgenoten. Een bezoek brengen aan een culturele voorstelling doet negen van de tien jongeren, terwijl dat door nog geen driekwart van de oudere Rotterdammers wordt gedaan. Dat verschil is vooral maar zeker niet uitsluitend duidelijk bij het filmbezoek (respectievelijk 83 en 50 procent). Ook dance- of houseparty's, harmonie/fanfare/brass, toneelvoorstellingen en popconcerten zijn onder de Rotterdamse jongeren populairder dan onder hun oudere stadsgenoten. Schoolgaanden op het niveau van HAVO of hoger zijn wat meer geneigd tot het bezoeken van culturele voorstellingen en de jongeren die niet studeren en niet werken juist wat minder.

Het bezoek aan cultureel erfgoed zoals musea en bezienswaardige gebouwen, stadsdelen of dorpen, ligt onder Rotterdamse jongeren iets lager dan onder de oudere Rotterdammers, maar de verschillen zijn klein. Vergeleken met de oudere Rotterdammers blinken de jongeren uit in het gebruik van bibliotheek en videotheek. Vooral de VO-jongeren, de niet-westerse jongeren en de scholieren in een wat hoger type onderwijs zijn trouwe bibliotheekgebruikers.

Driekwart van de jongeren heeft in 2005 een of meerdere Rotterdamse festivals bezocht. Het meest hebben zij het Zomercarnaval bezocht, dat geldt vooral voor de niet-westerse jongeren. Verder blijkt dat de jongeren van 18 jaar en ouder en (daarmee samenhangend) de scholieren/studenten aan MBO, HBO en WO veel naar festivals gaan. Sommige festivals hebben een sterke etnisch-culturele inslag. Het Dunyafestival is door bijna de helft van de niet-westerse jongeren bezocht en door ongeveer een op de acht westerse jongeren. Het Zomercarnaval is bezocht door meer dan de helft van de niet-westerse Rotterdamse jongeren. Onder jonge Antillianen, Surinamers en Kaapverdianen ligt dit aandeel zelfs op zestig, zeventig procent.

Ongeveer tweederde van de jongeren bezoekt wel eens feesten met live optredens. Dat is bijna twee maal zo veel als onder de oudere Rotterdammers. Vooral feesten met live muziek of met optredens van een dj of vj zijn populair. Jongeren met een niet-westerse achtergrond zijn bij dat laatste wat minder te vinden, maar komen juist vaker op feesten met live muziek, dans en/of toneel.

De helft van de jongeren is zelf wel eens kunstzinnig bezig. Onder de oudere Rotterdammers ligt dat aandeel nog niet op eenderde. De VO-jongeren spannen de kroon, met nogal wat tekenaars/schilders, zangers, muzikanten en schrijvers. Ook bij scholieren in HAVO of VWO is tekenen/schilderen, zingen en muziek maken populair.

4 Uitgaan

In dit hoofdstuk wordt het uitgaansgedrag van jongeren vergeleken met dat van ouderen. Ook binnen de jongeren wordt gekeken naar onderlinge verschillen. Eerst wordt het recreatief bezoek aan Rotterdam besproken, vervolgens recreatieve uitgaven, bezoek aan horeca en bezoek aan buurtvoorzieningen.

4.1 Recreatief bezoek aan Rotterdam

Tabel 4.1 *Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat in de zomermaanden van 2005 een bezoek bracht aan de stad, gemiddelde duur en gemiddelde uitgaven*

	Percentage bezoekers in juli-sept. 2005	Duur in uren	Gemiddelde uitgaven in €
13 t/m 25	90	4,2	60
26 en ouder	80	3,4	57
Totaal	82	3,5	58

In de zomermaanden van 2005 bracht het overgrote deel van de Rotterdamse jongeren wel eens of meermalen een "recreatief bezoek" aan hun eigen stad. Hun laatste bezoek duurde gemiddeld ruim vier uren, dat is wat langer dan het bezoek dat oudere Rotterdammers afleggen aan hun stad. De gemiddelde uitgaven tijdens het laatste bezoek bedroegen zestig Euro en wijken daarmee nauwelijks af van wat de oudere Rotterdamse stadsbezoekers uitgaven. Jongeren van 18 jaar en ouder zijn iets meer geneigd om de stad in te gaan, blijven er wat langer en geven er duidelijk meer geld uit dan VO-jongeren. Ook geldt dat meisjes dit meer, langer en 'duurder' doen dan jongens, westerse jongeren op deze zaken hoger scoren dan niet-westerse jongeren en tevens dat jongeren met een betaalde baan als voornaamste bezigheid goed zijn voor veel, lang en duur stadsbezoek.

4.2 Geld uitgeven aan leuke, niet noodzakelijke dingen

Tabel 4.2 *Percentage Rotterdammers dat geld uitgeeft aan ..., naar leeftijd en gemiddeld uitgegeven bedrag in Euro's per maand**

<i>Het aandeel dat geldt uitgeeft aan...</i>	Uit eten gaan	Horeca	Uitgaan	Zelf sporten	Kansspelen	Fun shoppen	
13 t/m 25	83	68	80	54	16	88	
26 en ouder	79	57	63	49	39	84	
Totaal	80	59	67	50	34	85	
<i>Gemiddeld bedrag in Euro's, besteed aan...</i>	Uit eten gaan	Horeca	Uitgaan	Zelf sporten	Kansspelen	Fun shoppen	Totaal
13 t/m 25	28	29	22	24	5	50	157
26 en ouder	45	22	20	22	9	43	162
Totaal	42	24	21	23	8	45	161

*) In de gemiddelde bedragen zijn de nullen meegeteld van degenen die niets uitgeven.

Afgezien van kansspelen, geven naar verhouding veel jongeren geld uit aan genoemde “niet noodzakelijke maar wel leuke dingen”. Ze geven ook nog eens bijna evenveel geld uit als ouderen. Aan uit eten gaan besteden jongeren duidelijk (nog) niet zo veel als ouderen, verder ontlopen de uitgaven van jongeren en ouderen elkaar niet veel.

Onderstaande tabel laat zien dat ook de Rotterdamse jongeren onderling verschillen wat betreft hun uitgavenpatroon.

Tabel 4.3 Gemiddeld uitgegeven bedrag in Euro's per maand door jongeren naar diverse kenmerken*

<i>Gemiddeld bedrag in Euro's, besteed aan...</i>	Uit eten gaan	Horeca	Uitgaan	Zelf sporten	Kansspelen	Fun shoppen	Totaal
Totaal 13 t/m 25 jaar	28	29	22	24	5	50	157
VO-jongeren	16	14	16	23	2	44	116
18 t/m 25	34	39	25	24	7	56	186
man	29	37	26	30	7	51	179
vrouw	27	25	20	20	4	52	147
westers	32	39	25	26	5	49	175
niet-westers	23	19	19	22	5	55	143
VMBO of lager	25	28	21	24	7	55	159
MBO	21	22	21	22	4	53	143
HAVO, VWO	21	19	18	27	3	47	134
HBO, WO	29	34	22	22	3	47	157
betaald werk	44	44	30	28	5	65	216
overig	19	20	17	18	14	37	125

Niet verbazend is dat jongeren van 18 jaar en ouder duidelijk meer geld uitgeven aan elk van de genoemde zaken dan VO-jongeren (overigens geldt dat niet voor het onderwerp sporten). Jongens geven per maand zo'n dertig Euro meer uit dan meisjes, wat zich vertaalt in hogere bedragen voor elk van de onderwerpen behalve fun shoppen. Aan dat laatste geven niet-westerse jongeren wat meer uit dan hun westerse leeftijdsgenoten, maar verder geven westerse jongeren wat meer uit dan de niet-westerse jongeren. Gemiddeld geven jongeren met betaald werk meer dan 200 Euro per maand uit aan deze niet noodzakelijke dingen, jongeren zonder werk of studie ongeveer 125 Euro.

4.3 Bezoek aan horeca

Alle in de volgende tabel genoemde soorten horeca worden door jongeren meer bezocht dan door ouderen. Jongeren gaan relatief veel naar de snackbar, fast food restaurants en dergelijke. Dat geldt voor alle groepen jongeren, er zijn weinig verschillen naar leeftijd, opleiding et cetera. Ook de discotheek wordt door veel jongeren bezocht. De discotheek is vooral populair bij jongens, scholieren/studenten aan het MBO, HBO en WO en westerse jongelui. De helft van de HAVO/VWO-ers komt wel eens in de kantine van een sportclub (zie ook het hoofdstuk over sportdeelname).

Tabel 4.4 *Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat genoemde horeca wel eens bezoekt*

	Café / grand café	Koffiehuis	Restaurant	Discotheek	Fast food restaurant	Snackbar, cafeteria, shoarma- zaak	Kantine sportclub
13 t/m 25	58	19	76	59	86	83	34
26 en ouder	49	10	70	13	53	52	23
Totaal	51	12	71	22	59	58	25

4.4 Bezoek aan buurtvoorzieningen

Bibliotheek en zwembad worden door veel jongeren bezocht, het meest door scholieren in HAVO of VWO. Clubhuizen van sportverenigingen bezoeken jongeren ook relatief veel. Wijkgebouwen, buurthuizen en clubhuizen van speeltuinen zijn zeker geen specifieke plekken waar veel jongeren te vinden zijn, maar daar komen toch nog wel redelijk wat VO-jongeren. Die VO-jongeren komen in elk van de genoemde voorzieningen meer dan de jongeren van 18 jaar en ouder. Niet-westerse jongeren komen veel vaker in buurthuizen dan hun westerse leeftijdsgenoten.

Tabel 4.5 *Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat onderstaande voorzieningen wel eens bezoekt*

	Zwembad	Bibliotheek	Clubhuis Sport- vereniging	Wijkgebouw	Buurthuis/ clubhuis/ sociaal cul- tureel werk	Clubhuis speeltuin
13 t/m 25	56	49	31	19	17	9
26 en ouder	35	35	20	20	13	9
Totaal	39	38	22	20	14	9

4.5 Samenvatting

Bijna alle Rotterdamse jongeren brachten in de zomermaanden van 2005 wel eens een "recreatief bezoek" aan hun eigen stad. Dat bezoek duurde gemiddeld ruim vier uur en er werd per jongere zo'n 60 Euro uitgegeven. Daarmee verblijven jongeren per keer iets langer in de stad dan ouderen en geven ze ongeveer evenveel geld uit. Ook buiten dit stadsbezoek om doen de jongeren niet onder voor de ouderen als het gaat om uitgaven aan niet noodzakelijke, leuke dingen. Jongeren van 18 jaar en ouder en jongens geven relatief veel uit, hoewel meisjes uitblinken in fun shoppen. Horeca wordt door jongeren meer bezocht dan door ouderen. Vooral fast food restaurants, snack bars, shoarmazaken en dergelijke en discotheken zijn populair. Ook komen jongeren meer dan ouderen wel eens in de bibliotheek en het zwembad.

5 Sport

In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de mate en frequentie van sportdeelname, de ontwikkeling daarvan volgens de ondervraagden zelf en de meest beoefende sporten.

5.1 Frequentie van sportdeelname

De meeste jongeren doen wel eens aan sport (zo'n driekwart van hen). Daarmee onderscheiden zij zich van de oudere Rotterdammers, waarvan 55 procent wel eens sport. De sportende jongeren doen ook *frequenter* aan sport dan de sportende ouderen. Vier van elke tien Rotterdamse jongeren sport elke week of vaker.

Tabel 5.1 *Frequentie van sportdeelname van Rotterdamse ouderen en van Rotterdamse jongeren naar diverse kenmerken, in procenten en gemiddeld aantal per jaar*

aantal maal per jaar	Niet 0	incidenteel 1 t/m 10	modaal 11 t/m 50	frequent 51 t/m 100	zeer freq. > 100	Totaal	Totaal Gem. aantal	Sporters Gem. aantal
Totaal 13 t/m 75 jaar	41	7	21	15	14	100	47	80
26 en ouder	45	7	20	15	12	100	42	76
13 t/m 25	24	9	26	17	23	100	70	92
Onder de jongeren:								
VO-jongeren	22	11	23	18	28	100	81	103
18 t/m 25	26	8	27	18	20	100	64	87
man	14	8	27	18	32	100	93	108
vrouw	31	10	24	18	17	100	56	81
westers	17	7	26	21	29	100	86	104
niet-westers	33	11	25	15	17	100	53	79
VMBO of lager	29	12	23	18	18	100	59	83
MBO	25	9	30	16	20	100	62	83
HAVO, VWO	24	10	16	20	31	100	91	118
HBO, WO	15	8	24	23	29	100	87	103
betaald werk	20	6	32	19	23	100	69	87
overig	46	10	25	8	11	100	37	70

De VO-jongeren blijken *meer* en bovendien *frequenter* te sporten dan de jongeren van 18 jaar en ouder. Meisjes doen een stuk minder aan sport dan jongens en bovendien zijn sportende meisjes kennelijk minder fanatiek dan sportende jongens. Ook valt op dat jongeren met een niet-westerse achtergrond een stuk minder sporten dan westerse jongeren en dat de sportende niet-westerse jongere gemiddeld *minder vaak* sport dan de sportende westerse jongere.

Relatief veel sporters en bovendien veel fanatieke sporters zijn te vinden bij de jongeren die studeren op HBO of WO-niveau. De sportende scholieren op HAVO en VWO zijn het fanatiekst met een gemiddelde sportfrequentie van meer dan twee maal per week. Van de jongeren die niet studeren en ook niet werken, doet bijna de helft helemaal niet aan sport. De algemene vuistregel *hoe hoger het opleidingsniveau, des te groter de sportdeelname* blijkt ook op te gaan

voor de Rotterdamse jongeren, zij het dat het in deze vuistregel gaat om de hoogst voltooide opleiding en onder de jongeren om het opleidingsniveau dat zij *bezig zijn* te behalen.

De volgende tabel laat zien hoe het eigen sportgedrag zich heeft ontwikkeld volgens de onder-vraagden zelf. Rotterdamse jongeren zeggen wat vaker dan ouderen dat zij in het afgelopen jaar meer zijn gaan sporten. Het aandeel dat zegt minder te zijn gaan sporten is voor beide leeftijdsgroepen even groot. Onder de jongeren is de groep die meer is gaan sporten het grootst bij de VO- jongeren, de jongens en de jongeren met een westerse achtergrond.

Tabel 5.2 Bent u in de loop van dit jaar meer of minder gaan sporten? Naar leeftijd, in %

	minder	even veel	meer	Totaal
13 t/m 25	41	33	26	100
26 en ouder	40	45	15	100
Totaal	41	42	17	100

5.2 Meest beoefende sporten

Onderstaande overzicht geeft de top tien van sporten die door de meeste Rotterdammers worden beoefend. Het gaat daarbij niet om de frequentie van het sporten maar om het aandeel in de groep dat de sport *wel eens* beoefent. Zowel bij de jongere als bij de oudere Rotterdammers is fitness de meest beoefende sport. Hardlopen of iets dergelijks en zwemmen staan bij jongeren op respectievelijk de tweede en de derde plaats, terwijl die volgorde bij de ouderen andersom is. Veldvoetbal staat bij jongeren op een vierde plek, terwijl dit bij ouderen in het geheel niet in de top tien voorkomt. Voor wandelsport geldt het omgekeerde: een vierde plek bij de ouderen en geen top tien plek bij de jongeren.

Tabel 5.3 Top tien van meest beoefende sporten onder Rotterdammers, naar leeftijd

	gehele bevolking	13 - 25	26 +
1	fitness	fitness	fitness
2	hardlopen / joggen / trimmen	hardlopen / joggen / trimmen	zwemsport
3	zwemsport	zwemsport	hardlopen / joggen / trimmen
4	wielrennen / mountainbike/ toerfietsen	veldvoetbal	wandelsport
5	wandelsport	bowling / kegelen	wielrennen / mountainbike/ toerfietsen
6	tennis	biljarten/poolbiljart/snooker	skiën / langlaufen/ snowboarding
7	skiën / langlaufen/ snowboarding	danssport	tennis
8	aerobics /steps	tennis	aerobics /steps
9	veldvoetbal	skeelers / skaten	biljarten/poolbiljart/snooker
10	biljarten/poolbiljart/snooker	aerobics /steps	skeelers / skaten

Ook onder de jongeren zijn er verschillen in de top tien van sporten die door de meesten beoefend worden. Zo blijkt dat bij de VO-jongeren hardlopen/joggen/trimmen op de eerste plaats staat en veldvoetbal op de tweede plaats. Bij de jongens is veldvoetbal zelfs de meest beoefende sport. Bij de meisjes valt op dat danssport op de vierde plaats staat. Bij de niet-westerse

jongeren is veldvoetbal (derde plek) en basketbal (vijfde plek) populairder dan bij de westerse jongeren, bij die laatsten is tennis (vierde plek) juist populairder. Eerder werd al opgemerkt dat scholieren op het niveau van VMBO of lager relatief weinig aan sport doen. Het feit dat zij meer dan andere jongeren de sport “gymnastiek / turnen” aankruisen, zou erop kunnen wijzen dat zij onbedoeld het sporten tijdens gymnastieklessen hebben, MBO-ers doen relatief veel aan vechtsporten en HAVO/VWO-ers relatief veel aan tafeltennis.

Tabel 5.4 Top vijf van meest beoefende sporten onder Rotterdamse jongeren, naar diverse kenmerken

	1	2	3	4	5
Totaal 13 - 25 jaar	fitness	hardlopen/jog/trim	zwemsport	veldvoetbal	bowling / kegelen
VO-jongeren	hardlopen/jog/trim	veldvoetbal	fitness	zwemsport	basketbal
18 t/m 25	fitness	hardlopen/jog/trim	zwemsport	bowling / kegelen	biljart/pool/snook.
man	veldvoetbal	fitness	hardlopen/jog/trim	zaalvoetbal	biljart/pool/snook.
vrouw	fitness	hardlopen/jog/trim	zwemsport	danssport	aerobics /steps
westers	fitness	hardlopen/jog/trim	zwemsport	tennis	bowling / kegelen
niet-westers	fitness	hardlopen/jog/trim	veldvoetbal	zwemsport	basketbal
VMBO of lager	fitness	hardlopen/jog/trim	veldvoetbal	zwemsport	danssport
MBO	fitness	hardlopen/jog/trim	veldvoetbal	zwemsport	danssport
HAVO, VWO	veldvoetbal	hardlopen/jog/trim	fitness	tafeltennis	tennis
HBO, WO	hardlopen/jog/trim	fitness	zwemsport	biljart/pool/snook.	veldvoetbal
betaald werk	fitness	hardlopen/jog/trim	zwemsport	aerobics /steps	veldvoetbal
overig	fitness	zwemsport	hardlopen/jog/trim	veldvoetbal	danssport

De niet-westerse jongeren verschillen ook onderling, zo blijkt wanneer we kijken naar hun etnische afkomst. Marokkaanse en Turkse jongeren (in dit geval de jongens) doen veel aan voetbal: veldvoetbal staat bij de Marokkaanse en bij Turkse jongens op de eerste plaats en bovendien staat bij hen zaalvoetbal op de tweede plaats. Overigens valt juist bij Marokkaanse en Turkse jongeren op dat de meisjes überhaupt veel minder aan sport doen dan de jongens. Opvallend is verder dat bij de Antilliaanse jongeren basketbal op de derde plaats staat. Bij de Surinaamse en de Kaapverdiaanse jongeren staat danssport op de derde plaats.

5.3 Samenvatting

De meeste jongeren (zo'n driekwart) doen aan sport. Onder de oudere Rotterdammers is dat een kleiner aandeel. Sportende jongeren doen ook *frequenter* aan sport dan sportende ouderen. Zowel bij de jongere als bij de oudere Rotterdammers is fitness de meest beoefende sport. Verder staan hardlopen en zwemmen bij jong en oud in de top drie. Veldvoetbal staat bij jongeren op een vierde plek, terwijl dit bij ouderen in het geheel niet in de top tien voorkomt. Voor de jongeren geldt: hoe hoger het opleidingsniveau waarmee men bezig is, des te groter de sportdeelname. Verder sporten jongens meer en fanatieker dan meisjes en blijft de sportdeelname van niet-westerse jongeren wat achter bij die van de jongeren met een westerse achtergrond.

6 Vrijwilligerswerk

In dit hoofdstuk wordt de deelname van jongeren aan vrijwilligerswerk besproken

De deelname van jongeren aan onbetaalde werkzaamheden verschilt niet zo gek veel van die van ouderen. Jongeren doen iets minder aan informele hulp (wat plaatsvindt buiten vrijwilligersorganisaties om, ofwel “op eigen houtje”) en minstens net zo veel als ouderen aan vrijwilligerswerk in georganiseerd verband. Zowel bij de jongeren als de ouderen doet ruim vier op de tien aan een van deze beide vormen van onbetaalde werkzaamheden.

Jongeren besteden gemiddeld ongeveer een uur en twintig minuten aan deze onbetaalde werkzaamheden, ouderen iets meer. Wanneer bij deze gemiddelde tijdsbesteding ook alle “nullen” worden meegeteld van degenen die er niet aan deelnemen, blijkt dat jongeren gemiddeld ongeveer een uur en twintig minuten per week besteden aan onbetaalde werkzaamheden. Wanneer alleen de tijdsbesteding wordt meegeteld van degenen die wel eens onbetaald actief zijn, is het verschil tussen jongeren en ouderen iets duidelijker. De jongeren die wel eens onbetaald actief zijn, doen dat gemiddeld iets meer dan twee uur per week, de onbetaald werkzame ouderen gemiddeld drie uur.

Tabel 6.1 Deelname aan onbetaalde werkzaamheden in % en tijdsbesteding per week

	informele hulp	vrijwilligerswerk	beide	totaal onbetaald werk	geen van beide	totaal	uren per week, iedereen	uren per week, alleen actieven
13 t/m 25	22	31	12	41	59	100	1,3	2,2
26 en ouder	29	29	15	44	56	100	1,6	3,0
Totaal	28	30	14	43	57	100	1,5	2,8

Onder de jongeren blinken de HBOWO-ers uit in hun deelname aan onbetaalde werkzaamheden: ruim de helft van hen doet aan informele hulp en/of vrijwilligerswerk. De jongeren die als voornaamste dagelijkse activiteit betaald werk hebben en de jongeren die noch studeren noch werken zijn een stuk minder actief in onbetaalde werkzaamheden: slechts een op de drie jongeren in deze groepen doet aan minstens een van beide vormen van onbetaalde werkzaamheden.

7 Waardering voor Rotterdam

In dit hoofdstuk wordt besproken of jongeren in Rotterdam vinden dat er in hun stad veel te beleven is, of ze trots zijn op hun stad en hoe de stad volgens hen aantrekkelijker kan worden. Tenslotte wordt het bezoek aan en de waardering van diverse voorzieningen besproken.

7.1 Veel te beleven in Rotterdam?

Ruim een kwart van de Rotterdamse jongeren vindt dat er niet zo veel of zelfs veel te weinig te beleven is in Rotterdam. De oudere Rotterdammers zijn iets positiever. Niettemin is het grootste deel van zowel de jongeren als de ouderen wel positief over de stad.

Tabel 7.1 Vindt u dat in Rotterdam veel te beleven is? Naar leeftijd, in %

	heel veel	veel	niet zo veel	veel te weinig	Totaal
13 t/m 25	18	56	24	2	100
26 en ouder	15	68	16	1	100
Alle leeftijden	16	65	17	1	100

Jongeren met een niet-westerse achtergrond zijn wat minder tevreden dan westerse jongeren. Voor scholieren geldt: hoe hoger het schooltype, hoe groter de tevredenheid. Ook bij jongeren die als voornaamste bezigheid betaald werk hebben is de tevredenheid wat groter. Degenen die niet studeren en ook niet werken, zijn het minst tevreden over hoeveel er in de stad te beleven is.

7.2 Trots op Rotterdam?

Hoewel jongeren dus iets minder tevreden zijn over de stad als het gaat om wat er te beleven is, zijn ze niet minder trots op hun stad dan ouderen.

Tabel 7.2 Bent u trots op Rotterdam? Naar leeftijd, in %

	Ja	Een beetje	Nee	Totaal
13 t/m 25	61	34	5	100
26 en ouder	60	31	9	100
Alle leeftijden	60	31	8	100

VO- jongeren zeggen iets vaker "trots" te zijn en jongeren van 18 jaar en ouder zeggen wat vaker "een beetje trots" te zijn. Er zijn wat dit betreft geen verschillen tussen jongens en meisjes of tussen westerse en niet-westerse jongeren. Bijna driekwart van de MBO-ers zegt trots te zijn op Rotterdam.

7.3 Hoe Rotterdam aantrekkelijker maken?

Bijna een op de drie Rotterdamse jongeren zou met een miljoen Euro de stad aantrekkelijker maken door het financieren van “kleine leuke dingen in de stad”. Een op de vijf zou de stad fysiek aantrekkelijker willen maken, door bijvoorbeeld mooie verlichting. Hierin verschillen de jongeren niet zo veel van de ouderen. Waarin ze wel verschillen is de waarde die ze toekennen aan uitgaan, dansen en feesten. Ongeveer een op de vijf jongeren zou meer uitgaans- en dansgelegenheden willen realiseren in de stad en ook een Oud en Nieuw feest bij de Erasmusbrug zou volgens heel wat jongeren de stad aantrekkelijker maken. Het binnenhalen van meer zee cruiseschepen heeft volgens jongeren een stuk minder toegevoegde waarde voor de stad dan volgens ouderen.

Tabel 7.3 Als u een miljoen Euro te besteden hebt om Rotterdam aantrekkelijker te maken en te zorgen dat er meer te doen is in de vrije tijd, waaraan zou u dat geld dan besteden? Naar leeftijd, in %

	13 t/m 25	26+	Totaal
diverse kleine leuke dingen in de stad, kleine optredens in de parken en op de pleinen	29	27	27
aantrekkelijker maken winkelstraten, bijv. sierverlichting en verlichten van gebouwen	22	27	26
meer uitgaans- en dansgelegenheden	19	4	7
een Oud- en Nieuw feest bij de Erasmusbrug	15	8	10
een multicultureel centrum; een podium voor niet-westerse cultuur en cultuuruitingen	13	12	12
bijdrage aan topsportcentrum met een 400 meter kunstijsbaan en 50 meter zwembad	12	15	15
een on line gamecenter (computerspelletjes en software)	7	1	2
Rotterdam als de startplaats van de Tour de France	5	8	7
bouw van een nieuw voetbalstadion De Kuip	5	3	4
het binnenhalen van meer zee cruiseschepen	3	10	8
iets anders	6	7	7

De VO-jongeren kiezen er relatief vaak voor om hun fictieve miljoen te besteden aan een on line game center. Dat geldt ook voor jongens en voor niet-westerse jongeren. De westerse jongeren en de meisjes kiezen wat vaker om hun miljoen te besteden aan “kleine leuke dingen in de stad”.

Een groot verschil is te zien bij het aandeel jongeren dat kiest voor het realiseren van “een multicultureel centrum; een podium voor niet-westerse cultuur en cultuuruitingen”: *ongeveer een kwart van de niet-westerse jongeren kiest daarvoor*, tegen vijf procent van de westerse jongeren. Die laatste kiest wat vaker voor een bijdrage aan een topsportcentrum.

7.4 Bezoek aan voorzieningen en waardering daarvan

Alleen aan jongeren tot en met 23 jaar is gevraagd, aan welke bezigheden zij zoal hun tijd besteden en hoeveel uren per week dan wel. Zij konden kiezen uit een voorgeformuleerd lijstje met bezigheden. Hier is dus geen vergelijking mogelijk met de oudere Rotterdammers. Anders dan bij de andere onderwerpen, zijn de oudste jongeren hier 23 jaar. De volgende tabel laat zien hoe de verschillende groepen jongeren zich onderscheiden in het bezoek aan de genoemde voorzieningen.

Tabel 7.4 Percentage bezoekers aan ... (exclusief 24- en 25-jarigen)

	snackbar, sho- armazaak	discotheek, danceclub, dansfeest	café	kantine van een sportclub	hangplek, plek voor jongeren buiten	buurthuis, clubhuis	jongeren- centrum	Ik bezoek nooit een van deze voorzieningen
totaal 13 t/m 23	66	60	36	33	24	21	13	8
VO-jongeren	64	55	23	40	36	25	17	8
18 t/m 23	68	64	46	27	13	17	9	8
jongen	70	57	34	43	32	26	17	7
vrouw	63	62	36	26	18	17	10	9
westers	69	69	47	41	18	15	7	7
niet-westers	63	51	24	25	29	26	18	9
VMBO of lager	67	53	25	32	27	28	17	10
MBO	57	59	33	33	30	23	17	7
HAVO, VWO	68	61	27	37	31	22	10	5
HBO, WO	72	65	45	33	16	17	11	7
betaald werk	68	65	53	33	10	10	5	8
overig	59	50	27	27	27	24	15	15

De drie eerstgenoemde voorzieningen betreffen allen een soort horeca en worden door jongeren van 18 jaar en ouder meer bezocht dan door VO-jongeren. De andere vier voorzieningen worden juist meer door VO-jongeren bezocht. Jongens bezoeken de meeste voorzieningen meer dan meisjes. Dat geldt alleen niet voor het café en de discotheek. Bij de vier eerstgenoemde voorzieningen zijn meer westerse en bij de laatste drie zijn meer niet-westerse jongeren te vinden. Vrijwel alle HAVO/WWO-ers bezoeken wel eens een of meer van al deze voorzieningen. Relatief veel jongeren die niet studeren of werken, bezoeken geen enkele van deze voorzieningen.

De waardering voor deze voorzieningen *door de jongeren die ze wel eens bezoeken*, is weergegeven in de volgende tabel. De waardering is uitgedrukt in gemiddelde rapportcijfers. De hoogst gewaardeerde voorziening is de discotheek (waaronder ook dance club en dansfeest vallen) en de laagst gewaardeerde is het buurt- of clubhuis.

Over het algemeen geven de niet-westerse en de VO-jongeren wat hogere cijfers dan de westerse en de 18-plus jongeren. De VO-jongeren geven een duidelijk positiever oordeel dan de jongeren van 18 jaar en ouder over hangplekken en jongerencentra. Niet-westerse jongeren waarderen de snackbar of shoarmazaak wat hoger dan de westerse jongeren, terwijl het omgekeerde geldt voor het café. Niet-westerse jongeren hebben ook een relatief hoge waardering voor buurt- of clubhuizen en jongerencentra.

De jongeren die schoolgaan op het VMBO of lager, waarderen meer dan andere jongeren sportkantine en buurt- of clubhuizen. MBO-ers hebben meer dan andere jongeren een positief oordeel over hangplekken, buurt- of clubhuizen en jongerencentra. HAVO/WWO-ers hebben vooral voor buurt- of clubhuizen juist weinig waardering en studenten in het hoger onderwijs waarderen vooral het café, terwijl zij jongerencentra en buurt- of clubhuizen niet erg waarderen. Jongeren met als voornaamste bezigheid betaald werk, hebben vooral wat minder waardering

voor hangplekken. De jongeren die niet werken en niet naar school gaan waarderen meer dan andere jongeren de snackbar en het jongerencentrum.

Tabel 7.5 Rapportcijfers door bezoekers aan ... (exclusief 24- en 25-jarigen)

	snackbar, sho- armazaak	discotheek, danceclub, dansfeest	café	kantine van een sportclub	hangplek, plek voor jongeren buiten	buurthuis, clubhuis	jongeren- centrum
totaal 13 t/m 23	6,4	7,6	7,1	7,0	7,0	5,9	7,0
VO-jongeren	6,6	7,7	6,5	6,9	7,4	6,1	7,3
18 t/m 23	6,2	7,4	7,4	7,0	6,1	5,7	6,5
man	6,6	7,5	7,2	7,0	7,0	6,3	6,9
vrouw	6,2	7,6	7,1	6,9	7,0	5,6	7,1
westers	6,1	7,6	7,4	7,0	6,6	4,9	5,6
niet-westers	6,6	7,4	6,6	6,8	7,3	6,5	7,5
VMBO of lager	6,4	7,6	6,6	7,3	7,1	6,5	7,2
MBO	6,6	7,6	6,7	6,7	7,4	6,7	7,5
HAVO, VWO	6,5	7,9	6,9	7,0	7,2	5,4	7,3
HBO, WO	6,1	7,4	7,6	6,8	6,5	5,2	5,6
betaald werk	6,2	7,5	7,2	7,1	5,8	5,7	7,3
overig	6,8	7,0	7,3	6,9	6,9	5,6	7,4

7.5 Samenvatting

Ruim een kwart van de jongeren is niet zo tevreden over hoeveel er te beleven is in hun stad, onder de oudere Rotterdammers ligt dat wat lager. Bij de westerse jongeren en de scholieren in een hoger type onderwijs is de tevredenheid wat groter. Niettemin zeggen bijna alle jongeren trots of een beetje trots te zijn op Rotterdam. Als de jongeren een miljoen Euro zouden hebben om de stad aantrekkelijker te maken, zou bijna een op de drie dat doen door het financieren van "kleine leuke dingen in de stad". Een op de vijf zou de stad fysiek aantrekkelijker willen maken, door bijvoorbeeld mooie verlichting. Hierin verschillen de jongeren niet zo veel van de ouderen. Waarin ze wel verschillen is de waarde die ze toekennen aan uitgaan, dansen en feesten. Ongeveer een op de vijf jongeren zou meer uitgaans- en dansgelegenheden willen realiseren in de stad en ook een Oud en Nieuw feest bij de Erasmusbrug zou volgens heel wat jongeren de stad aantrekkelijker maken. Een groot verschil is te zien bij het aandeel jongeren dat kiest voor het realiseren van "een multicultureel centrum; een podium voor niet-westerse cultuur en cultuuruitingen": ongeveer een kwart van de niet-westerse jongeren kiest daarvoor, tegen vijf procent van de westerse jongeren. Die laatste kiest vaker voor een bijdrage aan een topsportcentrum.

8 Deelname aan verschillende activiteiten in combinatie

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van een eerder ontwikkelde methode nagegaan welke kenmerken het sterkst samenhangen met de deelname aan verschillende activiteiten. Daarbij wordt vooral ingegaan op cultuurdeelname.

8.1 Inleiding: deelname aan vier soorten activiteiten

In het kader van eerder onderzoek naar participatie en vooral ook non-participatie van Rotterdammers aan diverse activiteiten heeft het COS een methode ontwikkeld waarvan op deze plaats gebruik wordt gemaakt. Er worden vier soorten activiteiten onderscheiden, te weten: cultuurdeelname, uitgaan, maatschappelijke participatie en bewegen. Er wordt gewerkt met een indeling in twee klassen: enerzijds het (vrijwel) niet deelnemen aan de soort activiteit en anderzijds het wel eens deelnemen. Deze vier activiteiten kunnen worden gegroepeerd tot een algemene vorm van wel of (vrijwel) geen deelname.

Onder “cultuur” zijn de zaken gegroepeerd die in hoofdstuk 3 van dit rapport aan de orde komen plus het onderwerp boeken lezen. Maatschappelijke participatie is samengesteld uit de deelname aan vrijwilligerswerk (al dan niet georganiseerd) en het lidmaatschap van maatschappelijke organisaties. Uitgaan is een samenstelling van bezoek aan “niet-culturele” festivals en evenementen, attracties en horeca. Beweging is samengesteld uit sporten, openlucht-recreatie en overige bewegingsactiviteiten zoals wandelen en fietsen. Voor een verdere uitleg en verantwoording van deze methode wordt verwezen naar de betreffende publicatie¹.

De uitkomsten van deze methode zijn niet vergelijkbaar met cijfers uit andere hoofdstukken van dit rapport. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat incidentele deelname hier en daar wordt gerekend tot “(vrijwel) niet” deelnemen. Hier wordt deze methode slechts toegepast om de samenhang tussen met name de cultuurdeelname en de andere activiteiten te analyseren.

De volgende tabel toont de deelname van Rotterdamse jongeren en ouderen aan deze vier activiteiten afzonderlijk en de optelling van deze vier in de kolom met het kopje “deelname”.

Tabel 8.1 Percentage Rotterdamse jongeren en overige Rotterdammers dat wel eens deelneemt aan de genoemde soorten activiteiten

	cultuur	uitgaan	maatschappelijke participatie	beweging	minstens een van voorgaande
13 t/m 25 jaar	81	93	72	88	95
26 jaar en ouder	63	81	71	82	88
Totaal	66	83	71	83	90

¹ C. de Vries & S.G. Rijpma (2002) *Non-participatie in de vrijetijdsbesteding, 2001*. Rotterdam: Centrum voor Onderzoek en Statistiek.

De Rotterdamse jongeren nemen aan alle vier de soorten activiteiten meer deel dan de ouderen (hoewel maatschappelijke participatie van jongeren en ouderen vrijwel gelijk is). De grootste verschillen zijn te zien bij uitgaan en cultuurdeelname. Echter, waar het hier vooral om gaat is niet de mate van deelname, maar de kenmerken die daarop van invloed zijn. De volgende paragraaf gaat daar op in. Daarbij wordt ingezoomd op het deelnemen aan cultuuruitingen.

8.2 De relatie tussen cultuurdeelname en andere activiteiten

De Rotterdamse jongeren verschillen onderling in de mate waarin zij deelnamen aan de verschillende activiteiten. Het is interessant om na te gaan waardoor de kans dat een willekeurige Rotterdamse jongere deelneemt aan cultuuruitingen sterker wordt beïnvloed: door persoonskenmerken of door het al dan niet deelnemen aan andersoortige activiteiten. De volgende tabel beantwoordt deze vraag. Eerst is te zien in hoeverre persoonskenmerken invloed hebben op de deelname aan de verschillende soorten activiteiten. Daaronder is te zien in hoeverre de deelname aan de ene soort activiteit invloed heeft op de kans dat een jongere ook deelneemt aan een andere activiteit.

Tabel 8.2 Percentage Rotterdamse jongeren dat wel eens deelneemt aan de genoemde soorten activiteiten, naar diverse kenmerken

		cultuur	uitgaan	maatschappelijke participatie	beweging	minstens een van voorgaande
Totaal 13 t/m 25 jaar		81	93	72	88	95
VO-jongeren		83	94	77	91	95
18 t/m 25		81	94	72	87	96
man		79	94	77	92	97
vrouw		83	93	72	85	95
westers		83	92	78	91	97
niet-westers		80	95	70	85	94
VMBO of lager.		77	92	70	83	92
MBO		87	95	73	90	98
HAVO, VWO		85	96	80	90	97
HBO, WO		89	92	83	91	96
betaald werk		77	96	72	88	97
overig		69	90	56	85	92
Deelnemers aan:						
Cultuur	wel	100	96	78	91	
	niet	0	84	56	75	
Uitgaan	wel	84	100	75	89	
	niet	53	0	60	81	
Maatschappelijke participatie	wel	86	95	100	91	
	niet	69	90	0	79	
Beweging	wel	84	94	77	100	
	niet	62	90	54	0	

De cultuurdeelname naar persoonskenmerken is in hoofdstuk 3 uitgebreid besproken. Dat wordt hier uiteraard niet herhaald. Waar het nu om gaat is het volgende. De deelname aan andere activiteiten heeft meer invloed heeft op cultuurdeelname dan kenmerken als geslacht of etnische afkomst. Om het lezen van de tabel te vergemakkelijken zijn die cijfers grijs gearceerd die het verschil in cultuurdeelname tonen tussen wel- en niet-deelnemers aan andere activiteiten.

Het duidelijkst is dat verschil in cultuurdeelname te zien bij het verband tussen *uitgaan* en cultuurdeelname. Van de jongeren die wel eens uitgaan, doet 84 procent ook wel eens iets aan cultuur. Van de jongeren die (vrijwel) niet uitgaan doet slechts 53 procent wel eens iets aan cultuur. Verder valt ook op dat de invloed van wel of niet uitgaan op de andere soorten activiteiten gering is. Maatschappelijke participatie en beweging hebben dan ook minder raakvlakken met uitgaan dan de cultuurdeelname van de jongeren.

Het sterke verband tussen uitgaan en cultuurdeelname wordt waarschijnlijk grotendeels verklaard doordat het *soort* cultuurdeelname van jongeren vaker dan bij ouderen ligt in de sfeer van het uitgaan: het bezoek aan bioscoop, festivals, concerten, houseparty's en feesten met live optredens zijn daar enkele voorbeelden van.

Ook andersom zijn er vrij sterke verbanden: het deelnemen aan cultuuruitingen vergroot de kans dat een jongere ook uitgaat, maatschappelijk participeert en beweegt. Deze invloed is groter dan die van persoonskenmerken (leeftijdscategorie, geslacht, etnische afkomst en voornaamste dagelijkse bezigheid). Verder blijkt dat ook deelname aan de andere activiteiten onderling samenhangt. Het duidelijkst is dat bij beweging en maatschappelijke participatie: van de jongeren die niet aan beweging doen is 54 procent wel eens maatschappelijk actief, van de jongeren die wel bewegen, doet 77 procent wel eens iets aan maatschappelijke participatie.

8.3 Samenvatting

In dit hoofdstuk werd de deelname aan vier soorten activiteiten volgens een andere methode geanalyseerd dan in de rest van dit rapport. De vier activiteiten zijn cultuurdeelname, uitgaan, maatschappelijke participatie en beweging. Waar het hier om gaat is niet de mate van deelname, maar de kenmerken die daarop van invloed zijn.

Er werd ingezoomd op de verklarende factoren voor *cultuurdeelname*. Geconstateerd werd dat persoonskenmerken wel invloed hebben op de kans dat een jongere deelneemt aan cultuur, maar dat het al dan niet deelnemen aan andere activiteiten meer verklarende kracht heeft. Het sterkste verband is dat tussen cultuurdeelname en uitgaan: een jongere die wel eens uitgaat heeft veel meer kans om ook iets aan cultuur te doen dan een jongere die (vrijwel) niet uitgaat. (Andersom geldt dat verband trouwens ook). Jongeren die deelnemen aan cultuuruitingen gaan niet alleen meer uit maar doen ook meer aan maatschappelijke participatie en beweging.

Publicatieoverzicht COS

(22-12-2006)

Algemeen

Feitenkaart Omnibusenquête 2006	2006
Handleiding voor het opstellen van meetbare doelstellingen	2006
Kerncijfers Rotterdam 2006	2006
Monitor Prins Alexander 2005	2006
Binnenstadsmonitor 2005	2005
Staat van Rotterdam 2005	2005
Feitenkaart Rotterdam in Europees perspectief	2004
Staat van de Jeugd	2004
De G4 in de peiling	2003
Stadspeiling Vlaardingen 2003	2003

Arbeid en Inkomen

De Rotterdamse marktbezoeker 2006.	2006
Feitenkaart de Rotterdamse kantorenmarkt per 1 januari 2006	2006
Monitor lage inkomens Delft. 1e meting	2006
Feitenkaart Inkomensgegevens Rotterdam op deelgemeente- en buurniveau 2003	2006
Inventarisatie bedrijventerreinen regio Rotterdam	2006
Monitor Gemeentelijke Lastendruk Rotterdam, 2003-2006*	2006
Feitenkaart Inkomensgegevens Rotterdam en regio 2002	2005
Rotterdamers over werken bij de gemeente 2005	2005
Feitenkaart economie en arbeidsmarkt in Rotterdam	2005
Economische statistiek per deelgemeente	2004
Monitor vraagzijde arbeidsmarkt havengebonden cluster, Rijnmond. Een pilot.	2004

Bevolkingsgroepen

Chinezen in Rotterdam	2006
Monitor allochtone ouderen IJsselmonde	2005
Minderhedenmonitor 2003. Integratie en inburgering	2004
Sociale integratie en de islam in Rotterdam	2004
Emancipatiemonitor Rotterdam 2004	2004
Lus di Trafiko in 2003. Het jaar van de uitvoering	2004
Feitenkaart kerncijfers Antillianen in Rotterdam	2004
Prognose bevolkingsgroepen Rotterdam 2017	2003
De maatschappelijke rol van de Rotterdamse moskeeën	2003

Communicatie en klanttevredenheid

Tevredenheidsmeting Feijenoord 2006	2006
Rotterdamers over de gemeentelijke dienstverlening 2006.	2006
Gebruik en waardering JOS Intranet	2006
Stadswinkel op voorhand	2006
Rapportage Mediagebruik Rotterdamse Ambtenaren	2005
Communicatie wijkveiligheid. Effectmeting maart 2005. Middelland	2005
Communicatie wijkveiligheid. Effectmeting maart 2005. Tussendijken	2005
Rotterdam bekeken en beluisterd in 2004	2004
Communicatie wijkveiligheid. Effectmeting september 2004 Spangen	2004
Klanten over het City Informatie Centrum	2004

Demografie

Trendprognose Rotterdam 2020	2006
De bevolkingsontwikkeling van Rotterdam 2003-2004	2004
Huishoudensprognose Rotterdam 2017	2003
Inpakken en wegwezen: migratie-onderzoek Rotterdam en regio 1998-2000	2002
Verhuizen in Rotterdam, onderzoek verhuisbewegingen 1995-2000	2002

Kunst en cultuur

Cultuurparticipatie van Rotterdamers 2005	2006
Klanttevredenheid SKVR	2006
Rotterdamers en de bibliotheek 2005	2005
Belangstelling voor opera in Rotterdam 2004	2004

<u>Leefbaarheid en Veiligheid</u>	
Monitor hot spots Rotterdam 3e meting (2005)	2005
Herkenning van radicalisering	2005
Nulmeting Leefbaarheid Opvang Pijnackerstraat Oude Noorden	2005
Rotterdammers over het milieu 2005. Resultaten uit de Omnibusenquête 2005	2005
Blokken aan de Laan. Effecten van de fysieke aanpak van twee bouwblokken in de hot spot Dordtselaan	2005
Woonwensen van WBR-huurders in Nieuw Crooswijk	2003
Bewonersonderzoek afvalscheiding	2003
Monitor Delfshaven schoon najaar 2002	2003
Hondenpoep onder de loep	2003
Bovengrondse problemen bij ondergrondse containers	2002
<u>Onderwijs</u>	
Leerlingprognoses primair onderwijs Rotterdam 2005-2020	2006
Leerlingprognoses primair onderwijs Rotterdam 2004 - 2019	2005
Integratie in het primair onderwijs Rotterdam	2005
Wonen en leren van volwassenen in de regio	2005
Belangstelling Openbaar Daltononderwijs Papendrecht	2004
<u>Overig</u>	
Rapportage Warmtekrachtkoppeling Bergschenhoek	2005
Rotterdammers en computers 2005	2005
Evaluatie stoelmassage dS+V. Resultaten uit een enquête bij drie dS+V-afdelingen	2004
<u>Politiek en bestuur</u>	
Opkomen voor Rotterdam	2006
Analyse deelraadsverkiezingen 2006	2006
Skyline op ooghoogte	2006
Analyse gemeenteraadsverkiezingen 2006	2006
Feitenkaart negende Belevingsmonitor	2005
<u>Ruimtelijke ordening en verkeer</u>	
Mobiliteit in Rotterdam, de stadsregio en Nederland 2004-2005	2006
Rotterdammers over het verkeer 2006	2006
Belevingsonderzoek groene golf Schiekade/Schieweg	2006
Rotterdammers over imagobepalende plekken in de openbare ruimte	2005
Rotterdammers en parkeren 2002. Resultaten uit de Omnibusenquête 2002	2002
<u>Vrijtijdsbesteding</u>	
Rotterdammers in hun vrije tijd 2005	2006
Recreatief bezoek van Rotterdammers aan Rotterdam 2005	2006
Vrijwilligerswerk en informele hulp in Rotterdam 2005	2006
Relevante trends voor het vrijwilligerswerk in 2020	2006
Rotterdammers in de wintermaanden van 2005	2005
Joffen in Feijenoord.	2005
Vrijtijdsdeelname onder 55-plussers	2003
Tijdsbesteding en uitgaansgedrag van Rotterdamse jongeren	2002
<u>Welzijn en Volksgezondheid</u>	
Jonge moeders in Rotterdam. Stand van zaken 2004	2004
Sociale kaart 2004. Stadsregio Rotterdam	2004
Kinderen en opvang. Monitor kinderopvang Rotterdam 2002	2002
<u>Wonen</u>	
Bewoners over het nieuwe dure huursegment	2006
Rotterdammers over de verkoop van huurwoningen 2006	2006
Monitor Aanbodmodel Rotterdam 2005	2006
Rotterdammers over herstructurering 2006	2006
Monitor Woonruimteverdeling Stadsregio Rotterdam 2005	2006
Kans van slagen. Monitor woonruimteverdeling Stadsregio Rotterdam. 2005 kwartaal 4	2006
Feitenkaart aandachtsgroepen volkshuisvestingsbeleid Rotterdam en regio 2002	2005
Evaluatie experiment huisvestingsvergunning	2005
Bewonersonderzoek Nesselande	2005
Bewoners van nieuwbouwwoningen in Hoge Heren en Hoge Erasmus	2003
Quick scan van de Rotterdamse kamermarkt	2003

*Bovenstaand overzicht is een greep uit het publicatieaanbod van het Centrum voor Onderzoek en Statistiek.
Een compleet publicatieoverzicht is te raadplegen op het Internet: www.cos.rotterdam.nl*